PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VIII. - Štev. 11 (2007) — Poštnina plačana v gotovini / Spedizione in abbon. post. I. gr. — TRST, sobota 12. januarja 1952 — Cena 20 lir

Ista nevarnost - za vse

Na zapadu slovenskega ozemlja je bilo raznarodovanje važna državna zadeva. Fašizem je vpregel v raznarodovanje Slovencev vse državne, občinske in cerkvene naprave. V ta namen je izdelal posebne zakone in ukaze za ostvaritev enotne italijanske države, ki Slovencev ni več upoštevala in je ravnala z njimi, kakor da se pretaka po slovenskih žilah najčistejša rimljanska kri. Ustrežljivi učenjaki so dokazovali, da je primorska slovenščina italijansko narečje že zato, ker se govori v Italiji. Povsod so viseli ukazi: «TU SE POZDRAVLJA PO RIMSKO. — TU SE GOVORI SAMO ITALIJANSKI». Naš jezik so zatirali celò v družini. Slovenska spoved na smrtni postelji je bila sumljiva in slovenski duši so pretili, da ji ne odpro nebeških vrat, če se prej ne zaveže, da bo na onem svetu molila v edinem uradnem jeziku nebes — v italijanščini. Najskromnejši slovenski katekizem ali najpreprostejši slovenski molitvenik je zaposloval vse državne in cerkvene organe, od najnižjega orožnika in policista, ki je take knjižice plenil in žgal, do škofov in ministrov, do načelnika vlade in cerkve, in gonja se ni polegla, dokler ni bila taka knjižica ostro obsojena, prepovedana in zatrta. Slovenci od zapadne meje do Snežnika in Postojne so bili obsojeni na kar najhitrejšo narodno smrt. V ta namen so se uporabljala vsa državna in cerkvena sredstva zoper Slovence vseh smeri in vsakega mišljenja. Prav ta skupna nevarnost jih je vse vezala in družila, da so se ji vsi upirali in so vsi prežali na priliko, da se ji tudi z orožjem upro in se je otresejo.

Druga svetovna vojna je bila vojna zoper fašizem in nacizem. V njej so jugoslovanski borci, in slovenski z njimi, strli smrtno nevarnost na slovenskem zapadu. Danes živi večina zapadnih Slovencev v svobodni Ljudski republiki Sloveniji. Po vsiljenih tujih odločbah pa je ostal zapadni rob slovenskega ozemlja še zmeraj izven svobodne Slovenije. Tem Slovencem je zajamčila mirovna pogodba njih narodni obstoj in prost kulturni razvoj s priznanjem človeških svoboščin in narodnostnih pravic, zlasti slovenskih šol in proste uporabe slovenščine v javnem življenju. Nekaj teh pravic tudi uživajo, a ne vseh, ne vsi in ne povsod.

Zgodovina zadnjih let dan za dnem pripoveduje, kako je v Beneški Sloveniji, kako v Kanalski dolini, kako na Goriškem in kako na Tržaškem. Na Beneškem in v Kanalski dolini ni nekdanja smrtna nevarnost prav nič popustila, na Goriškem in Tržaškem je nekaj slovenskega šolstva in kulturnega življenja, a tudi tu se oboje od leta do leta krči in oži.

Kam vodi tako krčenje in nepreštano oženje, vsi prav natanko vemo. Ne moremo in ne smemo sami sebe varati. Resnici, bodi še tako kruta, moramo gledati v obraz. Oblastniki so beneškim Slovencem jasno povedali, da jim ne mislijo dati nikdar nobene slovenske šole in hočejo uporabljati, kakor od 1. 1866 do danes, vse državne in cerkvene naprave za postopno nadaljnje raznarodovanje do njih popolne narodne smrti. Prav taki so cilji oblastnikov v Kanalski dolini. Goriškim Slovencem so odkrito in uradno razodeli, da se ne smejo množiti, število učencev v slovenskih šolah ne sme naraščati, slovenščina se ne sme uporabljati v državnih uradih in pred sodišči, kulturno življenje se ne sme prosto razmahovati, Slovence je treba odrivati od javnih služb itd. Narodna smrt je tu pomaknjena v večjo razdaljo kakor na Beneškem. Končni cilj je isti. Za tržaške Slovence v pasu A velja skoraj vse kakor za goriške. Samo da se ne smejo množiti, jim še niso ukazali; zato pa bi jih radi utopili v morju novih tujih priselnikov. Končni cilj, narodna smrt, je morda še malo bolj odmaknjen, vendar isti.

Takšno je današnje stanje na slovenskem zapadu. Tej resnici je treba gledati stvarno in preudarno v oči.

Zavedati se moramo vsak trenutek, da je v namenih oblastnikov zapisana vsem zapadnim Slovencem, čisto vsem, brez razlike mišljenja, neizogibna narodna smrt, dasi v treh različnih rokih.

Niti za trenutek ne smemo pozabiti, da je to natanko isti končni cilj, kakor ga je za te Slovence določil — Mussolini. Pomniti moramo tudi, da se uporabljajo v dosego tega končnega cilja — Mussolinijevi zakoni; novi taki ukazi pa so prirejeni po — Mussolinijevem kopitu.

Ne bomo obsipali današnjih oblastnikov z žolčljivimi naslovi, izlivi ali psovkami. Nekateri njihovi cilji so isti kakor Mussolinijevi — le z daljšim rokom. In ti cilji zadevajo prav nas zapadne Slovence, vse do zadnjega, brez vsake izjeme, naj smo verni ali neverni, pobožni ali brezbožni, idealisti ali materialisti, ubožni ali premožni klerikalni ali liberalni, svobodomisleci te ali one šole, socialisti katere koli struje, asketi ali epikurejci, jezljivci ali dobrodušni pivci.

Ko bodo cilji naših oblastnikov uresničeni — ne bo več nobenega izmed nas. Nikjer nihče ne črhne več slovenski, ne doma ne na cesti, ne v šoli ne v cerkvi, ne v uradu ne v trgovini. Slovenskega zapada ne bo več. Slovenski narod bo imel toliko in toliko sto tisoč pripadnikov manj.

Zaman se bo vpraševal: Kje so naše meje?

V Italiji in v Trstu se bo govorilo samo italijanski, kakor v nebesih.

Ne verjamemo, da se bo to kdaj zgodilo.

Vemo, da je Mussolini s svojimi cilji obvisel z glavo navzdol na milanskem Trgu Loreto. Obvisel je tudi zaradi ciljev, ki jih je imel glede Slovencev. Zoper njegove cilje so se borili vsi Slovenci, z redkimi izjemami zaslepljencev.

Prepričani smo, da se bodo tudi zoper ostanke Mussolinijevih ciljev borili vsi zapadni Slovenci. Prepričani smo, da bo ta nekrvava borba mnogo lažja, če bodo vsi Slovenci združeni v stvareh, ki so vsem skupne. In teh stvari ni malo:

slovensko šolstvo na vsem slovenskem zapadu, za vse slovenske otroke, od otroških vrtcev do visoke šole;

slovensko uradovanje na vsem slovenskem zapadu za vse slovensko občinstvo;

slovensko sodstvo povsod, kjer živijo samo Slovenci in po jezikovno mešanih krajih;

tesni kulturni stiki z matičnim narodom;

možnost enotnih kulturnih ustanov in gospodarskih naprav za ves slovenski zapad (ljudska univerza, gledališče, dobrodelne ustanove, kreditni zavodi i. dr.);

onemogočanje raznarodovanja med zapadnimi Slovenci itd..

Tu se odpira obširno področje za plodno skupno delo vseh zapadnih Slovencev neglede na njih ideološko opredeljenost. Tesnobni in ozkosrčni pomisleki zoper tako sodelovanje niso ne pametni ne umestni. Zapadni Slovenci bodo znali odvrniti veliko nevarnost, ki jih še zmeraj vse ogroža. Mnogo laže jo odvrnejo, če bodo znali uveljavljati skupne zahteve s skupnim nastopanjem. Celota je vselej odpornejša od drobcev. Le skupno delo zavre in prepreči raznarodovanje slovenskega zapada.

ANDREJ BUDAL

Glavna skupščina OZN sprejela zahodni načrt o razorožitvi

Proti je glasoval samo sovjetski blok - Ustanovitev nove razorožitvene komisije je važen korak na poti miru - Sovjetski protest proti ameriškemu zakonu o vzajemni varnosti je skupščina zavrnila

PARIZ, 11. — Glavna skupščina OZN je imela danes svojo prvo sejo v tem letu, da dokončno odobri zahodni načrt o razorožitvi. V začetku seje je sovjetski delegat sporočil, da umakne svoje spreminjevalne predloge, in takoj nato je bil zavrnjen češkoslovaški spreminjevalni predlog z 41 glasovi proti 6 in 8 vzdržanimi.

Zahodna resolucija o razorožitvi, ki jo je bil že odobril politični odbor, je bila nato sprejeta z 42 glasovi proti 5 in 7 vzdržanimi.

Sovjetska skupina je glasovala proti tej resoluciji; vzdržale pa so se Argentina, Burma, Egipt, Indija, Indonezija, Pakistan in Jemen

Sprejeta resolucija predlaga ustanovitev komisije za razorožitev namesto sedanjih komisij za atomsko energijo in za klasično oboroževanje. Nova komisija bo začela delovati v Parizu v 30 dneh. Morala bo pripraviti predloge za omejitev in znižanje vseh oboroženih sil in oborožitve, vštevši atomsko orožje, ter predloge za mednarodno nadzorstvo nad atomsko energijo, zato da se ta uporabi v izključno miroljubne namene.

Francoski delegat Jules Moch je izrazil zadovoljstvo nad izidom glasovanja in dejal da daje to dejstvo novega upanja, zlasti ker se je Sovjetska zveza obvezala, da bo sodelovala v komisiji in da bo torej mogoče pogajati se v tej komisiji mirno, kakor je to bilo na sestankih pododbora štirih za razorožitev.

Nato je Moch izjavil, da se sovjetski delegat lahko razburja zaradi podpisa atlantskega pakta, ustanovitve medzavezniškega glavnega stana, graditve oporišč v Evropi, Aziji in Afriki ter prihoda novih ameriških, angleških in kanadskih sil. «Toda če bi ta delegat — je nadaljeval Moch — bil na zahodni strani, bi se prestrašil nad sovjetskim vojaškim načrtom v letih 1936 do 1950, ki je spravil pod orožje štiri letnike in na podlagi katerega ima Sovjetska zveza 175 divizij, od katerih okoli 30 v Nemčiji in Vzhodni Evropi, 20.000 letal, 250 podmornic, 5 milijonov mož pod orožjem, upoštevajoč policijske in varnostne sile. Nato je Moch dejal, da ne bo moglo priti do začetka razoroževanja, dokler ne bo tajnost, ki obdaja sovjetski režim, razblinjena. In to bo bistvena naloga komisije za razorožitev, ki je bila ustanovljena.

Ameriški delegat Jessup je izjavil, da pomeni ustanovitev komisije za razorožitev važen korak na poti miru, ker se bo ta komisija lahko takoj lotila dela. Izjavil je, da bo njegova vlada stavila komisiji za razorožitev konkretne predloge.

Sovjetski delegat Višinski je izjavil, da se odobreni predlog omejuje na to, da določa inventar oborožitve in oboroženih sil in da ne nudi nobenega resnega prispevka k razorožitvi. Nato je dejal, da je umaknil svoje spreminjevalne predloge, ker namerava staviti jutri političnemu odboru predloge, ki bodo lahko odstranili nevarnost nove vojne in okrepili mir.

Britanski delegat je izjavil, da, če bo Višinski stavil nove predloge o razorožitvi, bodo te skrbno proučili

Sledila je razprava o drugi točki dnevnega reda, in sicer o sovjetskem protestu proti ameriškemu zakonu o vzajemni varnosti. Politični odbor je bil ta protest že zavrnil in prav tako sovjetsko zahtevo za ukinitev omenjenega zakona. Toda danes so predstavniki ČSR, Poljske, Ukrajine in Bele Rusije znova načeli to vprašanje in govorili o «vohunskem in saboterskem delovanju ameriških agentov na ozemlju držav ljudske demokracije».

Ameriški delegat je izjavil, da sovjetski protest ni nič drugega nego izgovor za «spodkopavanje celotne zakonodaje o vzajemni varnosti in s tem organizacijo svobodnega sveta za skupno varnost. Nato je ameriški delegat protestiral proti ravnanju sovjetskih oblasti proti štirim ameriškim letalcem, katerih letalo so sovjetska lovska letala prisilila, da pristane. Dodal je, da je ameriška vlada plačala globo 120.000 dolarjev samo zato, da ne pusti v nevarnosti življenja ameriških državljanov, toda da nima tega incidenta za zaključenega, ker incident kaže na preziranje temeljnih pravic tujcev.

Po kratki izjavi Višinskega, ki je dejal, da bodo ZDA odgovorne za položaj, ki bo nastal, če bi se zakon o vzajemni varnosti izvajal, je skupščina dala na glasovanje načrt sovjetske resolucije, ki je bil zavrnjen z 42 glasovi proti 5 (sovjetska skupina) in 11 vzdržanimi (Afganistan Burma, Egipt, Guatemala, Indija, Indonezija, Iran, Pakistan, Saudova Arabija, Sirija in Jemen). Seja je bila nato zaključena.

Posebni politični odbor je nadaljeval razpravljanje o palestinskem vprašanju. Gospodarski odbor pa je danes začel proučevanje drugega poglavja poročila gospodarskega in socialnega sveta o splošnem svetovnem gospodarstvu. Čilski in ameriški delegat sta predložila resolucijo, s katero se pozivajo države članice, naj proučijo vprašanje pomanjkljive prehrane, in se vladam priporoča, naj podprejo organizacije, ki se pečajo s temi vprašanji.

Churchill v Ottawi

OTTAWA, 11. — Winston Churchill je danes z vlakom prišel s svojim spremstvom v Ottawo, kjer bo ostal štiri dni. Ob prihodu ga je sprejel ministrski predsednik Louis Laurent. Navzoč je bil med drugimi tudi zunanji minister Pearson. Na postaji se je zbrala tudi velika množica, ki je Churchilla navdušeno sprejela. Njemu na čast so izstrelili tudi 21 topovskih strelov.

Nato je Churchill odšel v sedež kanadskega guvernerja Aleksandra. V ponedeljek bo Churchill govoril po radiu. S predstavniki kanadske vlade se bo verjetno razgovarjal o vprašanju atomskih raziskovanj in dobav aluminija.

Glede Churchillovih razgovorov s Trumanom potrjujejo v ameriškem državnem departmanu, da sta govorila tudi o vlogi, ki jo bo morala imeti Japonska za «stabilizacijo» Daljnega vzhoda.

Angleškemu zunanjemu ministru Edenu pa so danes na kolumbijski univerzi podelili častni doktorat. Ob tej priliki je Eden govoril o britanski politiki v Evropi in dejal, da dejstvo, da Velika Britanija ne more pristati na evropsko zvezo, ne pomeni, da obrača hrbet kontinentu. Dejal je, da ima Anglija prvovrstno vlogo v evropskem gospodarstvu in da je obljubila polno podporo vsem evropskim prizadevanjem za večjo enotnost. Skliceval se je nato na izjavo o anglešk-francoskih razgovorih v Parizu.

Glede Daljnega vzhoda je omenil vojno v Indokini in dejal, da je treba te pozicije obdržati. Če bi Kitajci posegli v vojno v Indokini, bi morala OZN podvzeti podobne ukrepe kakor glede Koreje.

Glede Srednjega vzhoda je Eden zanikal, da bi Velika Britanija imela tam imperialistične težnje in da želi samo ohraniti varnost na tem področju, zlasti pa ob Sueškem prekopu. Velika Britanija je pripravljena sprejeti tudi predlog Mednarodne banke o ureditvi petrolejskega spora z Iranom.

Govoril je nato o atlantskem paktu, o britanski oborožitvi in o ameriški pomoči. Poudaril je dalje, da visi vojna nevarnost posredno in neposredno nad vsemi narodi, ter je poudaril, da se mu ne zdi, da je nevarnost svetovne vojne danes večja kakor pred enim ali dvema letoma. «Ne verjamem, je nadaljeval Eden, da se želijo sovjetski voditelji izpostaviti zmedi in popolnemu uničenju, ki bi ju povzročil splošen spor z Zahodom».

Svoj govor je zaključil poudarjajoč sledeče točke: «1. ustanovitev zadostnih oboroženih sil, da bi odvzele pogum napadalcu in preprečile ustrahovanje svobodnih in demokratičnih narodov; 2. zahodne države ne smejo ošibeti svojih gospodarstev; 3. s povečanjem njihove sile bodo morale zahodne države še dalje poudarjati obrambni značaj svoje oborožitve; 4. vse države bodo morale s pogajanji, ki naj jih podkrepi njihova sila, iskati rešitev sporov in trajni mir».

VEDNO VEČJE TEŽAVE pri reševanju francoske krize

Sedaj bo poizkušal radikal Faure - Auriol misli baje sklicati konferenco voditeljev raznih političnih skupin

PARIZ, 11. — Za socialisti, degolisti in demokristjani so sedaj na vrsti radikali, da poskusijo sestaviti novo vlado. Predsednik Auriol je danes popoldne sprejel radikala Edgarda Faure, ki ga je vprašal ali se mu zdi mogoče najti rešitev krize in se nato predstaviti narodni skupščini. Po razgovoru je Faure izjavil, da se bo jutri posvetoval s kolegi svoje skupine in nekaterimi drugimi osebnostmi, da določi program dela in upa, da bo v ponedeljek zjutraj dal dokončni odgovor predsedniku republike. Edgard Faure je bil pravosodni minister v zadnji Plevenovi vladi. To je že šesta osebnost, ki ji je predsednik republike med sedanjo krizo poveril sestavo vlade. Pred volitvami junija 1951 je bil Faure državni tajnik v finančnem ministru v Queuilleovi vladi.

Še pred njim je Auriol prosil radikala Delbosa, naj bi sestavil vlado, ta pa je odklonil in izjavil, da bo kot predsednik radikalne parlamentarne skupine še dalje deloval za pomiritev. V političnih krogih se vedno bolj strinjajo, da je potrebno sedanjo krizo kolikor mogoče hitro rešiti. To je morda edina točka, o kateri se vse stranke strinjajo, izvzemši kominformiste in degoliste, ki iz različnih vzrokov mislijo, da bo podaljšanje krize njim v korist.

Ugotavlja se tudi, da odložitev ukrepov, ki določajo pribranek za 26 milijard, vedno večji primanjkljaj pri železnicah in v socialnem skrbstvu, glede katerega je skušala Plevenova vlada najti rešitev, ter vprašanje davkov, pomenijo za francoske finance približno izgubo ene milijarde frankov dnevno. Pa tudi položaj v Indokini povzroča skrbi. Toda kakšna naj bo sestava nove vlade. Kakor kaže, ne ostane v sedanjih okoliščinah drugega, nego da se skuša dobiti rešitev z udeležbo socialistov. Toda včerajšnji Bidaultovi poizkusi v tem smislu so pokazali temeljito nasprotje med socialisti na eni strani ter zmernimi, radikali, neodvisnimi in kmeti na drugi strani, in sicer glede gospodarskih, političnih in socialnih vprašanj. Kar se tiče odnosov med socialisti in demokristjani, obstaja še vedno spor glede šolskega vprašanja. Za obnovitev potrebne večine bi bilo torej treba določiti tak program, ki bi lahko zadovoljil vsaj socialiste in zmerne. Toda do sedaj se ni v tem smislu nič napravilo. Nocoj so se razširile govorice, da bi Auriol v primeru, da bi Faure dal negativni odgovor, sklical istočasno vse voditelje raznih političnih skupin, da jim resno predoči položaj.

Šest kominformistov obsojenih v Beogradu

Bivši pomočnik predsednika gospodarskega sveta Vojislav Srzentić obsojen na 15 let strogega zapora - Za šefa urada vzajemne varnosti v FLRJ imenovan R. Allen

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 11. — Beograjsko sodišče je ugotovilo krivdo — zaradi delovanja na liniji Kominforma — bivšega pomočnika predsednika gospodarskega sveta vlade FLRJ Vojislava Serzentića, o katerem smo poročali, da je bil aretiran sredi lanskega leta. Serzentić je skupaj s svojo ženo Dragico, ki je bila uslužbena pri ministrstvu za zunanje zadeve, organiziral ilegalno skupino, ki je delala na nasilnem rušenju državne ureditve. Ostali člani skupine, ki so bili pred sodiščem, so: Milka Žicina — Sakić, bivši uslužbenec ministrstva za zunanje zadeve Ljuba Mihajlović in uslužbenec iz Novega Sada Mitar Srdanović ter bivši novinar Dragomir Lalovič.

Sovražno delovanje Serzentića, ki ga je pripravljal skupaj z ostalimi, je ugotovljeno za dobo od sredine 1949 do junija 1951. Potem ko je pristal na protirevolucionarno resolucijo Kominforma, je Serzentić hujskal ostale obtožence na raznih ilegalnih sestankih v svojem stanovanju, naj delajo na nasilnem zrušenju družbene in državne ureditve in odstranitvi sedanje vlade. Svojo ženo je nagovarjal, ko je šla ob neki priliki v Italijo, naj vzpostavi zvezo z nekaterimi pristaši Kominforma iz italijanske kominformovske partije in dobi direktive za delo. On je poskušal tudi, da bi v državi ustvaril tajno zaklonišče, v katerem bi ilegalno delal, pa je s tem v zvezi pripravljal tehnična sredstva za razmnoževanje propagandnega materiala sovražne vsebine. Medtem pa se je večkrat pripravljal da bi ilegalno zbežal v inozemstvo, ker se je bal odgovornosti.

Sodišče je včeraj izreklo kazen in sicer: 15 let strogega zapora za Vojislava Serzentića kot glavnega obtoženca, 10 let za njegovo ženo Dragico Serzentić, po 9 let za Ljubo Mihajlovića in Dragomirja Lalovića, 8 let za Milko Žicino in 7 let za Mitra Srdanovića.

V zvezi z nedavnim podpisom sporazuma med FLRJ in ZDA je bilo istočasno v Beogradu, Parizu in Washingtonu objavljeno da je za šefa urada za vzajemno varnost imenovan Richard Allen, gospodarski svetovalec ameriške ambasade v Beogradu, ki bo imel odslej obe funkciji. Današnjo vest o tem imenovanju je dal Paul Porter, posebni odposlanec za Evropo. Ob tej priliki je dejal, da bo ta pomoč vršila nalogo krepitve skupne obrambe. «ZDA pomagajo jugoslovanskim narodom, da bi zgradili svoje gospodarstvo in dosegli življenjsko raven, s katero bodo zajamčili vzpostavo obrambnega ščita proti silam agresije, ki ogroža svetovni mir. Močna Jugoslavija je jamstvo za svobodni svet», je izjavil P. Porter.

Za pomočnika R. Allena pa je postavljen dr. Johnson.

R. R.

De Lattre de Tassigny umrl

PARIZ, 11. — General De Lattre de Tassigny je umrl danes popoldne v kliniki, kjer je bil operiran. Že dve leti je bolehal na ledvicah. Pokojni general je bil rojen leta 1899; obiskoval je vojaško šolo v Saint-Cyr. Udeležil se je prve svetovne vojne in nato vojne v Maroku. Leta 1944 se je kot vrhovni poveljnik čet v Franciji izkrcal v Provenci in zasledoval Nemce, ki so se umikali. Leta 1949 je postal splošni inšpektor francoskih oboroženih sil, leta 1950 pa je bil imenovan za visokega komisarja in vrhovnega poveljnika oboroženih sil v Indokini.

Leta 1942 so ga višijske oblasti aretirale in zaprt je bil v Riomu, od koder mu je uspelo zbežati in priti v London ter nato v Alžir, kjer se je pridružil generalu De Gaulleu.

Začetek konference o Južnovzhodni Aziji

WASHINGTON, 11. — Danes so se v Washingtonu začeli tristranski vojaški razgovori o obrambi Južnovzhodne Azije. Sestanku predseduje ameriški general Omar Bradley. V uradnih krogih poudarjajo, da pomeni ta konferenca nadaljevanje konference v Singapooru, ki je bila v maju, da je njih namen rešiti nekatera tehnična in strateška vprašanja v Južnovzhodni Aziji. Vendar pa zanikujejo vest, da bi bila prva točka dnevnega reda takojšnja ustanovitev medzavezniškega poveljstva za to področje, podobno kakor je bilo poveljstvo za Južnovzhodno Azijo v zadnji svetovni vojni.

Sestanek namestnikov atlantskega pakta

LONDON, 11. — Iz New Yorka je prišel v London predsednik sveta namestnikov atlantske zveze Charles Spofford, ki je danes predsedoval sestanku namestnikov. Kakor se je zvedelo, so predstavniki dvanajstih držav podpisnic ugotovili, da jim ni mogoče dokončno določiti dneva konference v Lizboni ali dnevnega reda, dokler ne bo francoska kriza rešena.

Domneve o vzrokih ostavke De Nicole

RIM, 11. — V zvezi z ostavko predsednika italijanskega senata De Nicole postavlja danes italijanski tisk razne domneve. Do sedaj pa niso še znane utemeljitve, ki jih je De Nicola navedel. «Ansa» je danes objavila kratko poročilo v zvezi z zatrjevanim besedilom pisma De Nicole ministrskemu predsedniku in trdi, da besedilo, ki ga je objavila neka tiskovna agencija, ni utemeljeno. Drugače pa ne objavlja agencija «Ansa» nobenega komentarja.

Danes so nadaljevali štetje glasov o volitvi članov vodstva socialdemokratske stranke. Objavili so nato izide še za Saragatovo in Simonijevo resolucijo.

Novo vodstvo bo sledeče: Saragat, Lami, Starnuti, Battara, Rossi, Tanassi in Pellieri za resolucijo štev. 1; Lombardo, Spalla, D'Ippolito in Vacirca za resolucijo štev. 2; Matteotti, Faravelli, Cossu, Andreoni in Dalla Chiesa za resolucijo štev. 3; Codignola in Greppi za resolucijo štev. 4; Romita, Russo, Farnaciari in Costantini za resolucijo štev. 6.

Če bo predsedstvo kongresa sklenilo, da se vključita še dva druga parlamentarca, bosta vključena še Simonini za resolucijo štev. 1 in Mondolfo za resolucijo štev. 3. ter bi bila črtana Vacirca za resolucijo štev. 2 in Dalla Chiesa za resolucijo štev. 3.

PARIZ, 11. — Skrbstveni odbor OZN je danes sprejel resolucijo, s katero se zahteva, naj se v vseh zaporih na ozemljih pod skrbstvom odpravi telesna kazen.

WASHINGTON, 11. — Danes je bil prvikrat predložen parlamentarni komisiji za nuklearno energijo model atomskega topa.

TAKO RAVNAJO, KO UMRE BENEŠKI SLOVENEC

Prof. Mencarelli naj ne taji več vzrokov smrti slovenskega delavca

Vedno bolj sumljiv molk o rezultatu uradne obdukcije in preiskave sodnih oblasti o smrti beneškega Slovenca iz Maline - Nova «verzija» demokristjanskega glasila o poteku dogodkov

VIDEM, 11. Dejstvo, ki smo ga že včeraj poudarili, da sodna oblast, ki je odredila obdukcijo trupla ubogega slovenskega beneškega delavca iz Maline Ernesta Pelicona (Pelizza), še vedno noče objaviti rezultatov obdukcije, ki jo je izvršil zdravnik prof. Mencarelli, postaja vedno bolj mučno in vedno bolj sumljivo.

Tudi pisanje demokristjanskega glasila iz Benetk «Il Gazzettino», ki je včeraj o čudnih okoliščinah smrti, pri katerih so zapleteni očitno tudi karabinjerji orožniške postaje v Ahtenu (saj je pokojni Ernest prebil pri njih 24 ur ter po preteku nadaljnjih niti 24 ur nato v videmski bolnišnici umrl), molčal, se je danes zopet oglasil s precej vidnim člankom pod naslovom: «ŠE VEDNO NEGOTOVI VZROKI SMRTI DELAVCA IZ MALINE. — PRIČAKUJE SE REZULTAT PROF. MENCARELLIJA, KI JE IZVRŠIL OBDUKCIJO. NA TRUPLU UBOGEGA ČLOVEKA SO UGOTOVILI ENO RANO IN EN PRELOM».

Nadalje je zelo sumljivo dejstvo da demokrščansko glasilo v tem članku objavlja dogajanja od 16. ure v petek pa do 10. ure v nedeljo, t. j. do trenutka smrti, v precej drugačni verziji, kot je to storilo v prejšnjih dneh. Najbolj pada v oči to, da popolnoma izpušča ime ahtenskega demokristjanskega župana Bombardierja, o katerem so tako demokristjanski «Gazzettino» kakor tudi fašistični «Messaggero» doslej pisali, da je bil v družbi s pokojnikom v petek popoldne pred Ernestovo aretacijo, ko je sam klical karabinjerje in jim ga izročil, kakor tudi v soboto popoldne, ko je baje prav on naročil avto, da je bolnika prepeljal v Malino.

Nadalje moramo ugotoviti, da se nič več ne govori, da je bil vzrok smrti nekakšno zmrznjenje, pozneje pa vnetje pljuč. Demokristjansko glasilo n. pr. danes mimogrede omenja na zelo boječ način, da «so ugotovljeni znaki zmrznjenja» ter dodaja pri tem, da so tudi po zdravniškem poročilu «sledovi ran, za katere se še ne ve dobro, kako in kje so nastale, ker so verzije o tem v protislovju».

Molk oblasti je torej vedno bolj sumljiv in zato ponovno zahtevamo, naj zdravnik prof. Mencarelli končno vendarle že javno pove, kaj je ugotovil pri obdukciji trupla pokojnega slovenskega delavca iz Maline. Kajti resnica o pravih vzrokih smrti bo prišla prej ali slej na dan in tudi imena pravih krivcev.

Fašistični «Messaggero» je danes o zadevi umolknil... Zakaj? Saj je tudi on včeraj ugotavljal (sicer le med oklepaji), da uradnih izjav še ni.

Tako se torej dogaja, ko umre na «nepojasnjen» način, kljub temu da je imel v roku od 42 ur dvakrat opravka z županom, 24. ur s karabinjerji in z kar dvema zdravnikoma — slovenski človek iz Benečije.

Poudarjamo: od teh 42 ur je bil celih 24 ur v rokah ahtenskih karabinjerjev ter 15 in pol ur v zdravniški oskrbi (od teh 13 in pol ure v videmski bolnici) ostali čas se je vozil v avtomobilu ali pa ležal pri domačinih v Malini nezavesten. Za izjave skoro vseh, ki so bili z njim se vsaj približno ve, le za izjave karabinjerjev, pri katerih je bil največ časa, se ne ve niti ene besedice!

Zakaj molčijo čuvarji demokratičnega in krščanskega reda v Slovenski Benečiji?

Za krminske otroke slovensko šolo v Krminu!

(Nekaj podatkov iz preteklosti)

Italijanski šovinisti v Gorici bi radi zabrisali vsako sled o slovenstvu in venomer trdijo, da Slovencev sploh nekoč ni bilo v Gorici, ampak da so šele v zadnjem času «vpadli» od nekod z «goriških gora». Tudi Krminčani so se navzeli enakega šovinističnega duha in v zadnjem času proglašajo Krmin kot «CORMONS ITALIANISSIMA». Vsak Slovenec jim je trn v peti in nadležen, kaj šele slovenska šola. Za katero so napeli vse moči, da so jo po zvijači prenesli kar 5 km iz Krmina v vas Plešivo, ki leži tik ob jugoslovanski meji, da bodo imeli najbrž manj težav, ko jo bo treba v bodočnosti prevrniti preko meje.

Res je, veliko truda so imeli preden se jim je posrečilo premakniti slovensko osnovno šolo iz Krmina v Plešivo. Grožnje staršem, zvijače, podtalno rovarjenje, optanti itd. — vse to delo je trajalo nekaj let in veliko je bilo treba žrtvovati, da so nedolžne slovenske otročičke — «SCAVE» — pognali iz samega mesta Krmina. Nobenega usmiljenja do nebogljenih slovenskih malčkov iz Krmina, ki bodo po vetru in mrazu stopicali v Plešivo....

Šovinisti so neusmiljeni; režijo se in si brišejo pot z obraza po trudapolnem delu, pa tudi hudujejo se, saj je plešivska šola za «SCAVE» stala krminsko občino kar tri milijone lir.

«MESSAGGERO VENETO» in drugo šovinistično časopisje z užitkom poroča, kako lepo in prisrčno je potekla blagoslovitev in otvoritev nove šole na Plešivem in ne pozabijo omeniti, katere imenitne osebnosti so se udeležile pleševskega nenavadnega slavja in kako prisrčno so se nekateri pogovarjali s slovensko deco... Kar slino so požirali, obdani od nenavadnega blagoslova... saj se jim je vse posrečilo — prav tako kot pod fašizmom — čeprav sedaj pod ščitom krščanske demokracije.

Pa pustimo nekoliko vas Plešivo, vrnimo se spet v Krmin in pobrskajmo nekoliko po zgodovinskih šolskih podatkih, da italijanske šoviniste vsaj malo poučimo, starim Krminčanom pa osvežimo spomin, ko že hlinijo, da so na vse pozabili.

Statistika iz l. 1908

Da niso Slovenci «SCIAVI CALATI DAL COLLIO», ampak že davno naseljeni v Krminu, nam priča statistika o slovenski šoli iz leta 1908, kjer je točno zapisano, da se je slovenska osnovna šola v Krminu ustanovila s šolskim letom 1908-1909 in je bil prvi dan slovenskega pouka točno 29. oktobra 1908.

V tem šolskem letu je obiskovalo krminsko slovensko šolo nad 60 otrok.

V šoli sta poučevala voditelj-učitelj Janko Garvas in učiteljica Ljudmila Erjavčeva. Verouk je poučeval učitelj pod nadzorstvom dekana Josipa Peteanija.

V šolskem letu 1909—1910 je obiskovalo krminsko slovensko šolo 67 otrok in sicer 39 dečkov in 18 deklic. V naslednjem šolskem letu je število otrok naraslo na 72 ali 31 dečkov in 41 deklic. Z malo spremembo v številu otrok se je šola razvijala vsa naslednja leta, do prve svetovne vojne.

Tudi za najmlajše se je skrbelo. 20 oktobra 1909 je pričel delovati otroški vrtec, v katerega je prihajalo že prvo leto 30 otrok — 11 dečkov in 19 deklic. Prva učiteljica je bila Marija Kesova, ki se je z vso skrbjo posvetila slovenskim malčkom. Saj se je stari Krminčani še prav dobro spominjajo. Tudi otroški vrtec je lepo uspeval do pričetka druge svetovne vojne.

Poglejmo še nekoliko v stare zapiske, kdo je šolo vzdrževal. Iz bilance iz leta 1909 je razvidno, da je vse vzdrževanje osnovne šole in otroškega vrtca slonelo na ramenih slovenskega ljudstva. Celo učiteljstvo je plačevalo ljudstvo. Ciril-Metodova družba je širom po Sloveniji pobirala prispevke za vzdrževanje krminskih šol.

Za krminsko šolo je bila bilanca v šolskem letu 1909 sledeča.

a) Osnovna šola:

Plača učiteljstvu 2.085 kron 76 v; snažilka 101 kron; božičnica in izlet 120 kron; učila in drugo 469 kron 99 v; — skupaj 2.776 kron 75 v.

b) Otroški vrtec:

Plača vrtnarici 299 kron 99 v; učila in drugo 333 kron 33 v — skupaj 633 kron 32 v.

c) Nakup šolskega poslopja je veljal 15.600 kron.

d) Adaptacije in druga dela 4.594 kron 87 v — skupaj 23.604 kron 94 v.

Tako je nekoč skrbelo slovensko ljudstvo po svoji družbi za razvoj slovenskega šolstva povsod, kjer so bile šole izpostavljene potujčevanju. Zakaj že takrat je «LEGA NAZIONALE» skušala s podkupovanjem in zvijačami zavajati slovenske starše, da bi vpisali svoje otroke v italijanske šole. Po drugi strani so pa Nemci ustanavljali svoje «SCHULVEREINE», kamor so vabili slovenske otroke.

Toda naše ljudstvo je bilo zavedno in se ni dalo preslepiti od nikogar. Verovalo je vase in v svoje sile; zato je zdržalo.

Pred in po vojni

Po prvi svetovni vojni je prišel Krmin pod Italijo in od takrat dalje je borba za slovensko šolstvo postala bolj ostra. Prej samo gostujoča «LEGA NAZIONALE», je postala sedaj gospodar položaja in zato se je vrgla s tem večjo silo v raznarodovalni boj.

Svojo «kulturo» in «civilizacijo» pa so nam pokazali v dobi fašizma, ko je znana Gentilejeva reforma popolnoma odpravila poučevanje v materinem jeziku in je fašistična vlada nalašč zaradi tega premestila slovensko učiteljstvo v notranjost Italije, na slovenske šole pa namestila italijansko učiteljstvo, ki ni razumelo niti besedice slovenščine. Ne bomo opisovali, kaj so vse fašistični učitelji v črnih srajcah, zelenih hlačah, s fesom na glavi in v črnih škornjih počenjali s slovensko deco. Bila so to leta obupa in razočaranj, desetletja muke in preziranja. Slovensko šolstvo je bilo popolnoma iztrebljeno, mladina prepuščena fašistom.

Po drugi svetovni vojni se je naše ljudstvo oddahnilo. Če je za koga veljala narodnoosvobodilna vojna in imela svoj pomen, je to občutilo slovensko ljudstvo na Primorskem, ko se je sprostilo suženjskega fašističnega jarma in hitelo ustanavljati slovenske šole.

Tako kot drugod po slovenskih vaseh in mestih, smo spet odprli slovensko šolo tudi v Krminu, kamor se je takoj vpisalo nad 80 slovenskih otrok.

Ko so končno zakoličili meje in smo ponovno ostali v Italiji, smo vedno računali na avtonomijo slovenskih šol in na zanesljivost šestega člena državne ustave ki jasno zagotavlja, da smo lahko brez skrbi zaradi slovenskega šolstva. Tudi člen 15. mirovne pogodbe daje razločne smernice za prosto kulturno izživljanje narodnim manjšinam, ki so ostale pod Italijo.

Kmalu pa smo se prepričali, da so to samo številke in besede na papirju, ki stvarno za Slovence ne držijo. Nenadoma se je spet pojavila gonja proti slovenskim šolam posebno v takih krajih, kjer živi prebivalstvo mešane narodnosti, na etnični meji, kjer leži tudi Krmin. Ne bomo tu naštevali raznih člankov v «Primorskem dnevniku» in v «Soči», ki so stalno opozarjali starše, naj bodo trdni in odločni proti grožnjam, naj razkrinkujejo zapeljivce, posebno one, ki so še včeraj nosili fes in bi ga spet nadeli, ako bi se doba liktorskega snopa zopet vrnila.

Zato pa tembolj obsojamo one omahljivce, ki so zapustili naše strnjene vrste, ki so klonili in vpisali svoje otroke v italijansko šolo ter s tem pripomogli, da nam neopravičeno danes očitajo, da nas ni več in so nam zaradi tega odnesli šolo v pet kilometrov oddaljeno Plešivo.

Da je bila gonja proti slovenski šoli v Krminu vsako leto ostrejša, nam dokazuje statistika osnovne šole v Krminu, ki je po šolskih letih sledeča:

Šolsko leto	Razredi I.	II.	III.	IV.	V.	Skupaj otrok	Učitelj
1947/48	12	14	10	11	7	54	2
1948/49	6	11	12	12	12	53	2
1949/50	4	5	9	8	7	33	1
1950/51	4	2	8	7	9	30	1

V šolskem letu 1951/52 nam je ostalo še 25 otrok.

Moramo tudi omeniti, da pred letom 1947 niso obiskovali otroci iz Plešivega krminske šole, pa jih je kljub temu bilo mnogo več od onih, ki so obiskovali šolo v šolskem letu 1947/48. Kam so odšli?

Zavedni Slovenci iz Krmina zahtevajo, naj se slovenska osnovna šola spet odpre v Krminu. Vsi starši slovenskega porekla pa vpišite svoje otroke samo v slovensko šolo, če hočete da vas nekoč ne bodo lastni otroci pometali izpod lastne strehe.

VILJEM NANUT

Skozi sito in rešeto

Ing. Gianni Bartoli - «esule istriano»

Tako je zapisano v zadnji številki «tednika julijskega in dalmatinskega iredentizma» in glasila «Istrskega revizionističnega gibanja» iz Gorice — «L'Arena di Pola». Sestali so se namreč v «Santa Gorizia, a fronte al reticolato che segna il giusto confine orientale della patria, monito ai governanti, che tuttora discutono le sorti di un lembo dell'Istria», predstavniki pokrajinskih odborov nacionalnih združenj «Venezia Giulia e Dalmazia» iz Veneta, Lombardije, Furlanije, Julijske krajine (!) in Ligurije na samem sedežu Istrskega revizionističnega gibanja. Tam so po demisiji dr. Alfonza Orlinija, «ex ministro generale dell'ordine dei F. M.» sklenili, da bodo na bodočem kongresu te «julijsko-dalmatinske» organizacije predsedniško mesto ponudili nobenemu drugemu kot «istrskemu ezulu», tržaškemu županu ing. Gianniju Bartoliju. Sklenili so tudi, da bo ta preznamenili kongres v «sveti Gorici», za kar je še posebno navdušen dr. Ferruccio Bernardis, župan te «Sante Gorizie», ki je dejal, da se mu čudno zdi, kako ni bilo to «storjeno že prej...» Per bacco!

Evviva esule istriano ing. Gianni Bartoli! Želimo mu, da bi bil kot ezulski predsednik tudi on deležen kakšne lire od tistih desetih milijard, ki jih brez njegovega predsedstva najbrž ne morejo razdeliti.

Pa si ne bi nekdo zares mislil, da je Bartoli kakšen «esule», čeprav je iz Rovinja doma, kajti v njegovi osebni izkaznici bi moralo — na žalost — pisati «DRŽAVLJAN SVOBODNEGA TRŽAŠKEGA OZEMLJA», če bi se možakar zavedal, da je njegova rimska komanda vojno temeljito izgubila in z njo za vekomaj tudi Trst. Predvsem pa, če bi se zavedal, da bi moral izražati kot župan mnenje ogromne večine Tržačanov, ki bodo na prihodnjih volitvah tudi tega samozvanega ezula odstavili.

Podporni člani...

Doslej smo bili vajeni slišati in čitati le o podpornih članih raznih gasilskih društev, dobrodelnih ustanov in podobno. Zadnje čase pa beremo v vsem tržaškem kominformovskem tisku tudi o podpornih članih Vidalijeve partije, ki je na ta način postala organizacija, ki je čudno podobna gasilskim in drugim tovrstnim ne ravno boljševiškim zadevam.

Togliatti zbrisal Jugoslavijo

Že več dni čitamo v «Unità» poročila, ki so jih brali na zadnjem zasedanju kominformovskega italijanskega centralnega komiteja rimske agenture Kremlja. Togliatti je govoril v svojem poročilu med drugim tudi o poplavljencih v Severni Italiji in omenil pri tem imena vseh držav, ki so kar koli prispevale za te poplavljence. Vsa svetovna javnost ve, da je tudi Jugoslavija, čeprav jo je italijanska vojska precej temeljito opustošila in 400.000 jugoslovanskih ljudi pobila, prispevala svoj nemajhni delež, zavedajoč se, da ljudstvo, ki ga je lani zadela tako velika nesreča, ni bilo krivo fašističnega napada na Jugoslavijo. Zato bi človek prirodno pomislil pri tem, da bi italijanski državniki, zlasti pa takšni, kakršen bi moral biti Togliatti, morali znati toliko bolj ceniti prav jugoslovansko pomoč. Toda zgodilo se je prav narobe:

Togliatti Jugoslavije ni niti omenil. Zanj Jugoslavija na okrogli zemeljski krogli ne obstaja več.

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes, sobota 12. januarja
Modest, Bodigoj
Sonce vzide ob 7.44, zatone ob 16.42. Dolžina dneva 8.58. Luna vzide ob 16.49, zatone ob 08.12.
Jutri, nedelja 13. januarja
Veronika, Bogomir

Ne 75 ampak stoodstotno

Do sedaj sem bil z «dobrimi časnikarji demokratične fronte miru» (doča defromi) kar zadovoljen, ker sem videl, da se še precej točno ravnajo po navodilih, objavljenih v Primorskem Dnevniku dne 12.X.1951 pod naslovom «Kapodoča defromi». Toda pred kratkim sem čital nekaj, kar mi vzbuja sum, da so naši simpatični in «miroljubni» časnikarji postali nekam mlačni pri izvrševanju svoje misije. V mislih imam njihovo trditev, da bo Jugoslavija uporabila samo 75 odstotkov svojega proračuna za vojne namene. Ze oblika, v kateri je to napisano in iz katere izhaja, da se jim to zdi dosti, je nekam čudna in seveda je zelo, zelo sumljivo, da ti časnikarji indirektno dopuščajo, da bo Jugoslavija ostalih 25 odstotkov uporabila za miroljubne namene. Ne, ne, dragi «progresivni in miroljubni časnikarji» demokratične fronte miru s Sovjetsko zvezo na čelu, taka niso navodila, ki vam prihajajo iz Moskve preko Rima in tudi že omenjeni članek v Primorskem dnevniku ni bil napisan v tem smislu. Jugoslavija, dragi novinarji, ne bo uporabila samo 75 odstotkov svojega proračuna za vojne namene, temveč vseh 100 odstotkov. Ze verjamem, da so ceste, železnice, pristanišča in podobno vojni objekti, toda kaj pa tovarne? Kaj ne bodo tekstilne tovarne producirale uniforme za imperialistične napadalce? In tovarne za konserviranje rib. Ali ne bodo te konservirane ribe služile za hrano imperialistični soldateski? In tovarne gumbov? Ali si ne bodo v njimi imperialistični napadalci zapenjali srajc in hlač? Ali ne bodo jugoslovanske steklarne proizvajale steklenic, iz katerih bodo vojaki pili rum, da bodo z večjim elanom šturmali na ljudske demokracije? In končno taka na videz nedolžna stvar kakakor so bolnice? Kaj ne bodo v njih zdravili imperialističnih vojakov, da se bodo lahko čimprej vrnili v bojne vrste napadalcev? Vse, vse bo šlo v Jugoslaviji za bojne namene. Le kako so mogli biti naši brihtni pisci iz tabora miru s Sovjetsko zvezo na čelu tako naprevidni in dopustiti, da bo Jugoslavija uporabila 25 odstotkov svojih izdatkov v miroljubne namene Le kaj bodo rekli v Moskvi, če bodo to čitali? Saj riskirajo, da jih pošljejo na zdravljenje kam na sever!

Toda če so ga s tistimi odstotki polomili, so na drugi strani odkrili naravnost senzacionalne podrobnosti o vojnih načrtih Jugoslavije. Tako senzacionalne, da človeku zastane dih. Napisali so:

«Vsa ta dela (pristanišča) so namenjena zato, da bi se mogli Američani izkrcati na dalmatinski in kvarnerski obali ter nuditi pomoč Titovi vojski, ki se po napadu na ljudske demokracije namerava umakniti v bosanske hribe».

In nemoteno nadaljujejo:

«V gradnji so tudi druge strateške železnice, ki bodo tekle od meja Madžarske, Rumunije, Bolgarije in Albanije v notranjost države».

Pa naj reče kdo, da to ni genialno!

Zdaj vemo, da namerava Tito napasti vzhodne «demokracije» dobro vedoč, da se bo umaknil v bosanske hribe. V ta namen gradi strateške ceste, ki bodo tekle od Madžarske, Rumunske in Bolgarske meje v notranjost države.

S tem so naši brihtni žurnalisti demokratične fronte miru s Sovjetsko zvezo na čelu prekosili same sebe.

Veliki so.

aru

Pedagoško predavanje v Avditoriju

V Avditoriju je bila včeraj ob 18.30 otvoritev novega leta društvenega življenja Zveze italijanskih šolnikov. Otvoritve se je udeležilo spričo velikega števila šolnikov v Trstu razmeroma majhno število ljudi. Predsednik je na kratko orisal delo Zveze, ki je prirejala predavanja, izlete in tečaje ter poudaril, da je Zveza popolnoma apolitična.

Sledilo je predavanje prof. padovanske univerze Jožefa Floresa de Arcaisa o temi: Šolnik spričo vprašanj sodobne kulture. Predavanje je bilo pedagoškega značaja in zelo zanimivo. Profesor je prav ugotovil, da reduciranje raznih umetnin v stripe ne pomeni nikake kulture in da ni dovolj govoriti o stripih in mladinski literaturi samo s stališča morale, marveč tudi s stališča profanacije kulture. Razveseljivo je dejstvo, da smo vsaj enkrat bili priča predavanju in zborovanju, ki je bilo res samo strokovno brez vsake šovinistične primesi.

Nove občinske prodajalne kuriva

Županstvo javlja, da bodo 14. januarja odprli dve prodajalni za kurivo za brezposelne upokojence in reveže, in sicer v Ul. Lazzaretto Vecchio in v Ul. Kolonja 24. Od tega dne bo urnik prodaje naslednji: prodajalna pri krematoriju: ob vseh delavnikih od 8. do 12. in od 14. do 17. ure. Prodajalna v Rojanu (dvorišče šole Brunner) ob ponedeljkih in torkih ob istih urah kakor pri krematoriju. Prodajalna v Ul. Lazzaretto Vecchio ob sredah in četrtkih ob istih urah. Prodajalna v Ul. Kolonja ob petkih in sobotah ob isti uri kakor v omenjenih prodajalnah.

ODMEVI S TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Za razvoj turizma našega mesta niso dovolj hoteli in vodnjaki

Na zadnji občinski seji je bilo med drugim tudi govora, kaj in kakšni ukrepi bi bili potrebni, da bi bilo tudi vprašanje izboljšanje turizma za naše mesto rešeno. Ker je bilo mnenje enega izmed svetovalcev, da Trst pravzaprav ne razpolaga s takšnimi znamenitostmi, ki bi privabljale turiste, je menil župan Bartoli, da je njegova dolžnost dokazati prav obratno. Zato je zapel kar celo hvalnico našemu mestu, ki da je najlepše in zaradi tega tudi najbolj privlačno.

Po njegovem je občina že dosti naredila, da bi privabila turiste v naše mesto. Tako je poskrbela za olepšanje mesta, za postavitev nekaterih spomenikov, ki so bili odstranjeni za časa vojne, za popravilo vodnjakov, ki krase nekatere trge, za zgraditev tako imenovanega «tržaškega sprehajališča» (Passeggiata triestina), za zgraditev novih hotelov ter za popravilo hotelov, kot na primer Excelsior, Milano itd.

Prav tako namerava tudi turistično podjetje zgraditi nekaj novih hotelov v Barkovljah, Miramaru in Grljanu, ki bi bili na razpolago turistom. Tudi novi hotel, ki ga je zgradila družba Marzotto na Korzu Cavour ima v zadnjem nadstropju nekaj sob, ki bodo na razpolago turistom.

Vse prav in v redu (čeprav mora občina priznati, da gre skoraj vsa zasluga za omenjena dela privatnikom; toda ali je občina pri tem pomislila, da bi bili turisti še vse bolj navdušeni nad Trstom, če bi lahko hodili po lepih ulicah in cestah, namesto da se morajo ogibati raznim luknjam ter paziti, kam postavijo nogo?

Res je, da se o vprašanju temeljitega popravila naših cest že zelo dolgo govori — toda od samega govorjenja še nobena stvar ni bila rešena. Tako so odgovorni krogi še pred časom obljubili, da bodo ceste temeljito popravili, čim bodo dokončana dela za vodno in plinsko napeljavo. Glavna dela so bila res tudi zaključena; rečeno je bilo, da je treba počakati, da se zemlja usede, nakar bo šele mogoče cesto popraviti in končno asfaltirati. Morda še ne na vseh, toda vsaj na večini cest so bila dela za napeljavo plina in vode že pred časom zaključena; prav gotovo bi zato lahko že pričeli sedaj s popravljanjem in asfaltiranjem teh cest. Toda kje neki; ceste so ostale take, kot so bile, le s to razliko, da je človek prej z nestrpnostjo čakal, kdaj bodo dela za napeljavo zaključena, ker je upal, da bo potem cesta urejena, sedaj pa je še to upanje izgubil.

Sedaj smo omenili le ceste, ki so bile razkopane in ki jih bodo morali prej ali slej popraviti in urediti. Toda v Trstu je še kar cela vrsta cest, ki niso v slabem stanju zaradi kakršnih koli popravljalnih del, temveč zato, ker jih niso niti uredili niti poskrbeli, da bi jih asfaltirali ter popravili pločnike. Vprašanje teh cest je tudi že bilo postavljeno na več občinskih sejah in vedno je bil odgovor pomanjkanje denarnih fondov.

S porastom števila stanovanjskih poslopij, ki so bila zgrajena predvsem v predmestju Trsta, se je pa povečalo tudi število ulic, ki pa resnici na ljubo še stezam niso podobne. Se ob lepem vremenu si morajo prebivalci novih stanovanjskih poslopij beliti glavo, kako hoditi po omenjenih ulicah, posebno ob slabem vremenu in ponoči.

Tudi popravilo cest spada po našem mnenju med vprašanja, ki bi jih morala tržaška občina rešiti, če bi hotela prispevati k razvoju turizma. Samo lepi hoteli in sprehajališča ne zadostujejo, če so ceste v tako obupnem stanju, kot sedaj.

Kako bo občina razmestila prodajalce rib?

Vest, da namerava občina premestiti nekaj prodajalcev rib iz glavne ribarnice na pokriti trg v Ul. Carducci, je vzbudila med lastniki manjših ribarnic v bližini omenjenega trga upravičeno razburjenje in strah. Pomisliti moramo namreč, da deluje samo v tem okraju približno sedem ribarnic, ki bi tako dobile nekaj novih tekmecev, kar prav gotovo ne bi bilo v korist niti prvim, niti drugim.

Še večje razburjenje pa je povzročila ta vest med prodajalci na pokritem trgu, ki vedo, kako močan je ribji duh, ki bi napolnil poslopje ter povzročil seveda tudi škodo (pomislimo samo, da prodajajo na pokritem trgu tudi cvetje, katerega vonj bi se mešal z ribjim duhom). V pokritem trgu imajo svoje stojnice tudi mesarji, ki prav tako ne bi bili zadovoljni z bližino novih stojnic z ribami.

Kot zadnji ne bi bili tega ukrepa veseli niti prizadeti prodajalci rib, ki jih namerava občina v njihovo «korist» premestiti iz glavne ribarnice na pokriti trg. Res je, da v glavni ribarnici niso v zadnjih letih toliko prodali, kot nekoč, ko je vsaka gospodinja le tam kupovala ribe; vendar je bilo število kupcev še vedno tako visoko, da se je izplačalo prodajati, saj so bile cene ribam v glavni ribarnici najbolj ugodne.

S preselitvijo v pokriti trg bi se položaj seveda spremenil; ker bi morali plačevati prevoz, bi ne mogli prodajati rib ceneje, temveč bi se morali držati cen, ki jih imajo ostali prodajalci. In ker bi ne bilo v cenah nobene razlike, bi bilo tudi težko pritegniti kupce, ki so se do sedaj posluževali že obstoječih ribarnic.

Občina je sicer mnenja, da bi bil ukrep o preselitvi pravičen ter predvsem v korist samih prodajalcev rib. Toda iz tega, kar smo zgoraj omenili, pa je videti povsem drugače. Vprašanje sicer še ni dokončno rešeno, zato bi bilo želeti v interesu vseh prizadetih, da ga občina še bolj temeljito prouči ter šele nato odloči.

NARODNA IN STUDIJSKA KNJIZNICA
bo imela
v ponedeljek 14. jan. 1952 ob 20.30 v AVDITORIJU

I. glasbeno predavanje

Predaval bo
dr. Dragotin Cvetko

O slovenski glasbi od Jakoba Gallusa-Petelina do romantike

Ponovno se nam nudi lepa priložnost, da bolj natančno spoznamo naše kulturne vrednote; zato pohitimo k zanimivemu predavanju. — Svoja izvajanja bo predavatelj ilustriral s ploščami iz del Gallusa-Petelina, Jurija Mihevca, Gašperja in Kamila Maška.

PEVSKI KONCERT v Nabrežini

V nedeljo
13. januarja 1952 bo ob 16. uri v kinodvorani v NABREŽINI
KONCERT PEVSKIH ZBOROV
Sodelujejo:
«Valentin Vodnik» iz Doline
«Igo Gruden» iz Nabrežine
«Tržaški zvon» iz Trsta

SMRTNA NESREČA V LADJEDELNICI SV. MARKA

Kos hloda zadel delavca v prsa in ga ubil

Gradbena tvrdka «Adriatica» je prevzela v ladjedelnici Sv. Marka gradnjo visokega in dolgega podstavka, ki bo služil za premikanje velikega žerjava. V ta namen je poslala v bližino pomola št. 1 več delavcev, ki so začeli pripravljati podlago. Najprej so morali z velikim zabijačem zabiti v trda tla velike železobetonske stebre, na katere bi kasneje zgradili tir. Med včerajšnjim delom so prisotni delavci postavili, da bi vsaj malo omilili močne udarce zabijača, med stebrom in zabijačem samim debel hlod. Močni udarci so polagoma, sicer za prisotne nevidno, preklali hlod, od katerega se je naenkrat odkrušil velik kos, ki je priletel 36-letnemu delavcu Alessandru Mezziniju iz Tartinijevega drevoreda št. 8 z vso silo v prsa in ga pobil na tla. Prisotni delavci so stroj takoj ustavili in priskočili na pomoč ponesrečenemu tovarišu, vendar mu niso mogli več pomagati, ker je že izdihnil. Nekdo je tudi poklical rešilni avto, ki je kmalu pridrvel na mesto nesreče z zdravnikom. Tudi ta ni mogel nesrečnemu delavcu nič več pomagati ter je samo ugotovil smrt, verjetno zaradi močne poškodbe srca z zlomom prsnih reber.

Po uradnem pregledu ponesrečenca in preiskavi o vzrokih nesreče so policijske oblasti izdale dovoljenje, da se truplo odpelje v mrtvašnico splošne bolnice, kjer je na razpolago sodnim oblastem.

Pokojni Mezzini, ki je bil rojen v Rusiji, je bil znan kot dober delavec ter zapušča ženo in sina.

Starčkov samomor

Okoli 17.45 so pripeljali v mrtvašnico splošne bolnice truplo 81-letnega Giacoma Mondola, čevljarja po poklicu in stanujočega v zavodu občinske podporne ustanove za revne starčke v Ul. Pascoli 31.

Starček se je včeraj popoldne malo pred 16.20 pogovarjal na hodniku II. nadstropja stavbe s svojim prijateljem, ki tudi tam stanuje. Nenadoma pa je stopil k oknu, ga odprl in skočil v globino ter mrtev obležal na dvorišču. Prav tedaj sta šla mimo Vladimir Susmelj iz Ul. Brandesia 17, ki je uslužben kot vratar ter 40-letna Kristina Mahnič iz Ul. Molin a Vento 146, tudi uslužbena pri zavodu, in sta truplo starčka, ki ni dajal nobenega znaka življenja več, prenesla v mrtvašnico zavoda. Zdravnik dr. Lizier, ki je kasneje prišel, je dognal, da je smrt nastopila takoj po padcu zaradi notranjih poškodb.

IZPRED KAZENSKEGA SODIŠČA

Ljubosumnost na tujega otroka jo je spravila pred sodnike

Pred kazenskim sodiščem se je morala zagovarjati 50-letna Anna Stojkovič por. Colautti stanujoča v Ul. Romagna 131. Ženo so obtožili kršitve tujega stanovanja osebnega napada in razžaljenja časti.

Pa poglejmo, kako je prišlo sploh do prijave sodišču. Ker je bila Marija Annunziata por. Jakopič stanujoča v Vicolo delle Rose 53, bolana in je živela v revščini, se je občina pobrigala za njenega 4-letnega sinčka. V ta namen je otroka izročila v varstvo Colauttijevi, da bi ona skrbela zanj, vendar pod pogojem, da pusti vsakih 8 dni otroka k lastni materi, kjer se lahko zadrži največ 8 dni.

Vse je bilo v najlepšem redu. Otrok je živel nekaj časa pri svoji skrbnici, nekaj časa pa pri svoji materi. Colauttijeva, ki je verjetno dobra ženska, pa se je tako privadila na otroka in ga vzljubila, da je težko shajala brez njega. V njegovi odsotnosti je bilo stanovanje preveč prazno in prav to dejstvo je ženo zelo motilo. Na tujega otroka je postala tako ljubosumna, da brez njega ni mogla skoraj živeti.

11. oktobra 1950. leta se je otrok nahajal pri svoji lastni materi. Colauttijeva se je vsa nestrpna odpravila z doma z namenom, da otroka pripelje zopet k sebi. Cim je prišla do stanovanja Jakopičeve, je pričela trkati na vrata in končno tudi vdrla v notranjost. Pot jo je zanesla naravnost v spalnico, kjer je ležala Jakopičeva in jo dejansko napadla ter z raznimi pridevki žalila. Zaradi kričanja so priskočili sosedje na pomoč in kasneje tudi Jakopičin mož, ki se je razburjen kot je bil, obrnil na policijo in napadalko prijavil sodišču.

Sodišče je napadalko sicer spoznalo za krivo in jo z vsemi olajševalnimi okolnostmi ter z vsemi ugodnostmi, ki jih določa zakon, obsodilo na 10 mesecev zapora in na plačilo 4.000 lir globe. Vrhu tega bo morala ženska plačati stroške odvetniku civilne stranke v višini 15.000 lir in 20.000 lir kot povračilo povzročene škode.

Pred izrekom obsodbe je sodnik dejal, da sicer razume njeno obnašanje, ki pa je v nasprotju z zakoni, vendar bi morala tudi ona razumeti nesrečno mater, ki se mora zaradi bolezni in revščine odtrgati od otroka, katerega je spravila na svet in ji je največji zaklad. Opomnil jo je, naj tega nikoli več ne stori. Zaenkrat se je rešila brez zapora, ker so jo oprostili, vendar če bo prišla ponovno pred sodišče, bo morala odsedeti tudi izrečeno kazen.

Predsednik: Zulmin; tožilec: Grubissi; zapisnikar: Neri; obramba: odv. Presti; branilec koristi civilne stranke: odv. Girometta.

Občinske licitacije

Tržaško županstvo javlja, da bosta 2. februarja 1952 dve javni dražbi za dobavo bituminozne emulzije ter papirja in lepenke za tiskovine. V torek 5. februarja pa bodo tri javne licitacije za dobavo gorilne nafte, drv, bencina in gazolina. Vsa pojasnila dobe interesenti v sobi 203 v uradu za pogodbe na tržaški občini.

Z GORIŠKEGA

Seja občinskega upravnega odbora

Občinski upravni odbor se je na seji v četrtek zvečer, potem ko je pregledal nekatere ukrepe upravnega značaja, povrnil na gradbeno asanacijo Ul. Ascoli. Po poročilu odbornika dr. Polesija v tej zvezi se je razvila živahna diskusija, nato je odbor proučil načrt, ki naj bi ga izvedli.

Odborniki so vsi pokazali veliko zanimanje za ta problem, katerega rešitev ne bi bila samo velik prispevek k olepšavi mesta, temveč tudi higienskega in socialnega pomena. Z razpravljanjem o asanaciji Ul. Ascoli bodo nadaljevali na prihodnji seji.

Predavanje v Ljudski čitalnici

Preteklo sredo je bilo v Ljudski čitalnici zanimivo predavanje. Številnemu občinstvu je dr. Jože Kosovel iz Trsta z izbrano besedo orisal življenje in delo štirih slovenskih pisateljic, in sicer Vide Jerajeve, Anice Cernejeve, Manice Komanove in Mire Miheličeve.

S predavanjem, ki je trajalo več kot eno uro, so bili vsi udeleženci zelo zadovoljni in predavatelja nagradili s ploskanjem.

Truplo slaščičarja na Kalvariji

Pri nabiranju suhljadi na Kalvariji sta predvčerajšnjim 45-letni Egidij Gherardini in njegov prijatelj 36-letni Edvard Bisiach naletela v gozdiču na še dobro ohranjeno truplo moža. Iz veje bližnjega drevesa je visel moški pas in raztrgana volnena ruta, kar je obema dalo takoj slutiti, da se je mož, ki je ležal pod drevesom, obesil. Zato je Bisiach ostal pri mrliču, medtem ko je Gherardini urno odšel v mesto in obvestil orožnike.

Čez nekaj časa so prišli na mesto agenti javne varnosti in občinski zdravnik Del Neri, ki je ugotovil smrt moža, ki je nastopila morda več kot pred enim tednom. Policija je iz dokumentov, ki jih je našla poleg samih dveh lir v listnici obešenca, ugotovila, da gre za 40-letnega slaščičarja Dominika Ingraoa, ki je pred časom prišel iz Sicilije v naše mesto in tu odprl pekarno v Ul. Marelli.

Ingrao je šel z doma že v drugi polovici preteklega decembra, ne da bi od takrat sporočil svojim domačim, kje se nahaja. Njegov samomor je pripisati slabemu uspevanju njegovega podjetja.

Popravilo ceste na Vrh

Pretekli ponedeljek so začeli z deli za temeljito popravilo ceste, ki pelje iz Poljan na Vrh in v Rubije. Kot znano, je država odobrila za popravilo te ceste kredit 2,385.860 lir za to delo v okviru delavskih centrov, ki so jih organizirali v naši pokrajini za olajšavo brezposelnosti v zimskem času. Pri delu bo zaposlenih 45 delavcev, po večini domačinov, ki bodo delali 76 dni. Sovodenjska občina bo pri vzdrževanju tega delavskega centra sodelovala s preskrbo delavcev s kruhom. Za popravilo ceste pa bo morala preskrbeti material, za kar računajo, da bo imela okrog pol milijona stroškov.

Usposobljenostni tečaji za poljedelce

Pokrajinski inšpektorat za poljedelstvo sporoča, da bo v ponedeljek 14. t. m. ob 19. uri prva lekcija napovedanega usposobljenostnega tečaja vinogradništva in vinarstva v Dolenjah in živinoreje pa v Isoli Morosini. Omenjeni tečaji bodo trajali en teden. Predavali bodo izvedenci Pokrajinskega inšpektorata, ki vabi poljedelce k obilni udeležbi.

Globe v decembru

Po zadnjem poročilu županstva so mestne straže v sodelovanju s prometno policijo kaznovale v preteklem decembru skupno 129 meščanov, ki so kršili razne policijske pravilnike, in sicer: 91 kršiteljev pravilnika mestnega prometa, 20 kršiteljev pravilnika cestnega prometa, 10 kršiteljev pravilnika mestnih straž, 5 kršiteljev pravilnika poljske policije. Nadalje so mestne straže kaznovale 1 lastnika psov ter dva trgovca, ki nista pravočasno zapirala svojih trgovin.

Istega meseca je občinski konjederec polovil 19 psov, ki so se brez varstva in nagobčnika klatili po mestu.

Drobec železa v oko

V bolnišnico pri Rdeči hiši so včeraj popoldne sprejeli 30-letnega Ivana Fallati iz Ločnika, ki se je bil ranil na delu v livarni Safog. Pri varjenju debelega droga železa mu je drobec ranil levo oko. Pridržali so ga v bolnišnici na oddelku za oči, kjer se bo moral zdraviti 2 tedna, če ne nastanejo morebitne komplikacije.

Nesreča na Majnici

Včeraj zjutraj se je 44-letni Jakob Grinover iz Ul. Prato 44 namenil z motorjem v Gradišče. Toda v bližini Majnice je iz neznanih razlogov zgubil kontrolo nad vozilom in padel na tla. Mimoidoči so ponesrečencu pritekli na pomoč in poskrbeli za njegov prevoz v bolnišnico Brigata Pavia, kjer so mu zdravniki obvezali številne rane po obrazu. Sprejeli so ga v bolnišnico s prognozo 8 dni.

Dečku Domenisu so na sledi

Po vesteh goriške policije v zvezi s pobegom 14-letnega Domenisa je videti, da se bo zadeva v najkrajšem času ugodno zaključila. Policija je že na dobri sledi, pričakujemo pa uradno sporočilo iz La Spezie, kamor se je baje deček zatekel.

Niso si še na jasnem, na kak način se je deček vse te dni preživljal in domnevajo, da imajo v tej zadevi prste vmes tretje osebe. Ko je policija izsledila Domenisa, ki je baje šel k očetu, bodo prišle na dan mnoge stvari, ki se nam danes zdijo zamotane.

Tržaško življenje v decembru

Iz poročila občinskega urada za zdravstvo in higieno posnemamo nekaj podatkov o zdravstvenem stanju v preteklem decembru:

V decembru 1951 so bile zdravstvene razmere v tržaški občini povoljne. Rodilo se je 174 živih otrok in 3 mrtvi, vzelo se je 130 parov, umrlo paj je 256 ljudi, kar pomeni, da znaša presežek mrtvih nad rojenimi 82.

Med nalezljivimi boleznimi je bilo 25 primerov davice z 1 smrtnim, 47 primerov škrlatinke, 4 primeri tifusa, 1 primer paratifusa, 100 primerov ošpic z 2 smrtnima primeroma itd.

Dnevna uporaba vode je znašala povprečno 85.882 km, od katerih iz timavskega vodovoda 73.389 km, iz nabrežinskega 9.443, iz žaveljskega 3.050.

Zdravstveni organi so pregledali tudi 666 stanovanj, pri čemer so ugotovili razne nerednosti in pomanjkljivosti. Poleg tega so pregledali tudi razne sobe najemodajalk ter trgovine in druge javne lokale. Komisariat za higieno je pregledal 4954 javnih lokalov in trgovin ter ugotovil nerednosti v 1408 primerih. Pri tem so tudi naložili 69 glob. Pregledali so 148 vzorcev, pri čemer je bilo 29 odst. vzorcev mleka slabih, kruha pa 26 odst. Več glob je bilo naloženih zaradi hrenovk, ki so bile umetno pobarvane. Izvršili so tudi mnogo kontrol nad vinom toda ugotovili so samo 2 primera «krsta».

Zaplenili so tudi večje število živil med katerimi 8 kg salame 9.246 kg suhega sadja, 3.280 kg zelenjave, 10 kg rib itd. Pregledali so tudi 347 kg gob, od katerih so jih izločili 19 kg.

V srednjih šolah so zdravniki pregledali 571 dijakov, v osnovnih šolah pa 3.661 učencev, v otroških vrtcih 2.984 otrok. Od vseh teh otrok so predlagali 349 za klimatske kolonije. Občinski zdravniki so pregledali 8.212 bolnikov.

Živinozdravniki so pregledali 18.902 glav živine. Skupno so zaklali v občini 1.471 glav, od katerih 826 v mestni klavnici. Na glavnem ribjem trgu so pregledali 371.165 kg rib, 91.580 mehkužcev in 12.245 kg raznih vrst rakov; skupno so zaplenili 795 kg raznih rib.

Psi so ugriznili 50 oseb, od teh so jih preventivno 20 zdravili proti pasji steklini.

Na prometne trge primerne čakalnice

Urejevalna dela na Goldonijevem trgu so v glavnem zaključena; ne delujejo sicer še električne svetilke, kar daje trgu v nočnih urah nekoliko mračen videz, so pa že popravljeni pločniki, in tudi glavna cesta je že razdeljena v dva dela — po eni vozijo tramvaji, po drugi pa filobusi, ne da bi drug drugega ovirali. V zelo slabem stanju je še glavni pločnik na Goldonijevem trgu, na katerem so ob lepem vremenu postavljene mize nekaterih barov. Zaradi popravljalnih del je prav omenjeni pločnik utrpel precej škode; zato smo mnenja, da bi ga bilo treba dokončno preurediti in popraviti.

Ostaja še vedno nerešeno vprašanje primerne čakalnice za potnike tramvajev in filobusov. Že dolga leta zahtevajo proti temu, da se postavi na Goldonijevega trga postavljena primerna čakalnica, v kateri bi našli potniki varno zatočišče pred slabim vremenom. Njihovim prošnjam do sedaj še ni bilo ugodeno. Pred časom je sicer odbornik Bonetti v občinskem svetu javil da je že odobrena vsota za postavitev večjega števila tako imenovanih provizoričnih čakalnic, ni pa povedal, kje bodo te čakalnice postavljene, niti koliko jih bo. Na vsak način bi bili odločno proti temu, da se pravi na Goldonijevem trgu le provizorična čakalnica (kot ona pri Sv. Jakobu) Goldonijev trg je namreč center mesta in rabi kot tak čakalnico, ki bi mu dajala lepše lice.

Ker je že govora o tramvajskih in avtobusnih čakalnicah, bi hoteli omeniti še vprašanje ureditve Trga ex Impero. Na omenjenem trgu ima postajališče več avtobusov, po večini takih, ki vozijo v razne vasi in tudi bolj oddaljena predmestja. Na Trgu ex Impero se pa ustavljajo tudi nekateri filobusi. Lahko rečemo, da je avtobusni in filobusni promet na tem trgu celo bolj živahen kot na Goldonijevem trgu in vendar niso odgovorne oblasti do sedaj pomislile na možnost, da bi postavile vsaj navaden pločnik na katerem bi potniki čakali avtobuse, kaj še, da bi pomislile na zgraditev primerne čakalnice. Pred časom je bilo sicer govora, da bi bila postavljena čakalnica na kraju, kjer je bil pred nekaj tedni odprt nov bar. Iz nam nepoznanih vzrokov so ta načrt spremenili in trg je ostal zopet brez pravega postajališča in brez čakalnice. Toda vprašanje mora biti na vsak način rešeno — število potnikov, ki se vozijo z avtobusi je precejšnje, zato je nemogoče, da bi se še naprej stiskali in tlačili v majhnem prostoru, določenemu za parkiranje avtobusov.

Na primerno čakalnico čaka tudi Borzni trg, kjer je tramvajski promet precejšen. Vprašanje prostora bi ne smelo obstajati, saj je pločnik dovolj velik in tudi primeren. Ker imamo že obljubo, da bodo postavljene v doglednem času nove čakalnice, upajmo, da so pri tem upoštevali tudi Borzni trg.

Ker so se semaforji izkazali pri urejevanju prometa po glavnih ulicah zelo koristni, bi jih bilo treba postaviti še na nekaterih križiščih, kjer je promet velik.

Tržaški lovci v Senožečah

Preteklo nedeljo je senožeška lovska družina povabila na lov na mrjasca člane in simpatizerje tržaškega lovskega kluba. Senožeški kolegi so Tržačane zelo prisrčno sprejeli in jim izkazali veliko gostoljubnost.

Lov je bil uspešen, saj so ubili mrjasca, ki je tehtal kar 130 kg.

Tržaški lovci so bili seveda nad lovom in prijaznim sprejemom zelo navdušeni.

Z roko pod bat v kemični čistilnici

Ob 9.20 se je oglasila v bolnici 24-letna Stelia Terčon iz Ul. Caprin 13, kateri so morali zdravniki namazati in obvezati opekline I. in II. stopnje ter močne poškodbe po prstih leve roke. Dekle je izjavila, da je zjutraj med likanjem v kemični čistilnici in barvarni «Angelo» v Ul. Madonnina št. 18 zašla z roko pod bat stroja. Če ne bo hujšega, bo Terčonova okrevala v 15 dneh, vendar se bo morala zdraviti doma, ker je v bolnici niso sprejeli.

Tovornik v „Fiat 1100"

Po Ulici Milano sta včeraj zjutraj nekaj minut po pol desetih uri vozila drug za drugim dva avtomobila: «Fiat 1100», katerega je vozil 27-letni Luigi Nova iz Ul. Romagna 2, poleg katerega je sedela 17-letna Elena Libelli iz Ul. del Toro in težak tovornik s prikolico, katerega pa je vozil 44-letni Adelio Frignani doma iz Modene.

Na križišču z Ul. Carducci je Nova, da bi pustil prosto pot drvečemu rešilnemu avtu Rdečega križa nepričakovano zavrl in tako presenetil za njim vozečega šoferja tovornika, ki je trčil v zadnji del malega avta. Ker sta se Nova in njegova spremljevalka Libellijeva nekoliko potolkla po čelu, sta se zatekla po prvo pomoč na postajo Rdečega križa na Trgu V. Veneto, kjer so jima izprali majhne praske in ju poslali domov.

Težak tovor na nogo

Ker je 23-letni Luciano Motta iz Ul. Baseggio včeraj popoldne nosil po tovarni asfalta «Zuccolin» precej težek zavoj katramirane lepenke, ni mogel paziti na pot, po kateri je stopal. Slučajno je nerodno stopil v majhno razpoko, da je izgubil ravnotežje in padel na tla, medtem ko mu je tovor priletel na nogo. Zaradi hudih bolečin se je z rešilnim avtom zatekel v bolnišnico, kjer so ga pridržali na ortopedskem oddelku Mladenič, ki ima zvito nogo z verjetnimi kostnimi poškodbami, bo okreval v 30 ali 50 dneh.

Dr. Dragotin Cvetko „O slovenski glasbi od Gallusa do romantike"

Dr. Dragotin Cvetko, profesor na Glasbeni akademiji v Ljubljani, bo v ponedeljek 14. jan. 1952 ob 20.30 predaval v «Auditoriu» «O slovenski glasbi od Jakoba Gallusa-Petelina do romantike». Dr. Dragotin Cvetko je že znan po svojem uspešnem udejstvovanju na področju glasbene znanosti in je že z disertacijo «Problem občega muzikalnega vzgajanja in izobraževanja» začrtal smer svojemu znanstvenemu delu na področju glasbene pedagogike in psihologije ter splošne glasbene kulture. Poleg številnih razprav kot «Glasbena kultura v slovenskem vzgojstvu», «Povojno muzikalno pedagoško prizadevanje», «Češkoslovaško muzikalno vzgojstvo v teoriji in praksi», «Sodobna slovenska glasba» itd. je napisal še mnogo esejev in člankov. V tem predavanju, čigar snov obsega glasbeno bogato razdobje, ki je na splošno malo znano, bo skušal prikazati glasbeno življenje pri Slovencih od 16. stol. do romantike, posebej v stari Ljubljani, ki v tem času ni zaostajala po glasbeni živahnosti za zapadnimi evropskimi mesti. Svoja izvajanja bo predavatelj ilustriral s ploščami, ki bodo prikazale poslušalcem skladbe Jakoba Gallusa-Petelina, Jurija Mihevca, Gašperja in Kamila Maška.

NA RUSEVINAH PROPADAJOČEGA SUŽENJSKEGA SVETA
so naši predniki ob Jadranu pred enajstimi stoletji gradili novo dobo v človeški zgodovini.
O velikem zboru v Rižani iz l. 804 vam pripoveduje
JADRANSKI KOLEDAR

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Kako rešiti vprašanje piranske proge Piran-Sv. Lucija

Popotniki in turisti, ki pridejo v Istrsko okrožje, obiščejo vedno tudi Portorož — letoviški biser sončne istrske obale, vedno zeleni in cvetoči kraj. Še takrat, ko bližnje gore pokriva debela snežna odeja, je tu vse zeleno in tu pa tam po vrtovih žari rdeče cvetje mesečnih vrtnic. Večna pomlad, bi lahko zapisali.

Že več let pred prvo svetovno vojno je bila speljana iz Pirana v Portorož železnica. Naravno, da je v toliko letih trpel tir, po katerem teče ta železnica. Delavski svet, ki upravlja in vodi to železnico, bo moral v najkrajšem času misliti na popolno obnovo tira.

Vprašanje je pretresala tudi delegacija komunalnih zadev okrajnega ljudskega odbora v Kopru. Za rešitev bi prišle v poštev tri možnosti: prva, nadomestiti sedanjo cestno železnico z avtobusi, druga preurediti sedanjo linijo za trolejbus in tretja nadomestiti sedanje stare tračnice z novimi. Prva rešitev bi ne bila preveč ekonomična, ker bi zahtevala previsoke stroške. Nabaviti bi bilo potreba najmanj 5 avtobusov z vsemi pritiklinami in še urediti mehanično delavnico za popravila. Skupni stroški bi znašali okoli 60 milijonov. Drugi predlog ima več možnosti, ker bi tu šlo za porabo električnega toka, ki je cenejši kot tekoče gorivo. Stroški za napravo dvojne zračne linije bi bili nekaj višji, kot za nabavo avtobusov. Prednost bi bila ta, da bi trolejbus lahko sprejel več potnikov in bi tako bila voznina nižja. Za prevažanje blaka, bi lahko priklopili še en voz. Sčasoma bi se linija lahko podaljšala do Sečjol, ki bodo postale važno delavsko središče zaradi rudnika.

Najboljša in najcenejša pa ostane rešitev z nabavo 2 km. novih tračnic, kar predstavlja le okoli 6 milijonov lir stroškov, če bi jih ne bilo mogoče dobiti v Jugoslaviji. Tako bi proga lahko nemoteno delovala in opravljala koristno delo kot do sedaj skozi več desetletij.

Delavski svet podjetja je na sejah obravnaval vse tri možnosti in prišel do zaključka, da sta zadnji dve uresničljivi. Potrebno bo najeti za to nekaj posojila, kar ne bo predstavljajo nobenih težav ali ovir, ker je podjetje vedno aktivno. Posojilo bi podjetje lahko vrnilo v nekaj letih.

Kako podjetje deluje, je razvidno tudi iz naslednjih podatkov:

Od aprila do avgusta lanskega leta je podjetje imelo 145.000 dinarjev čistega dobička. Od avgusta do konca leta 1951 pa nadaljnjih 200.000 dinarjev čistega dobička. Za amortizacijo pa je bilo zbranih eden in pol milijona dinarjev.

1 mesec in pol zapora zaradi žalitve organa NZ

Odkar so istrski vinogradniki pospravili z latnikov brajd bogate in velike grozde in jih spremenili v sladko in tako zaželjeno pijačo, prihajajo dnevno, posebno ob nedeljah in praznikih v Istrsko okrožje iz Trsta številni «častilci» in «oboževalci» te sladke pijače. Nekateri se pripeljejo po morju, drugi pa po suhem čez blok na Škofijah z avtobusom ali «Lambretami» in «Vespami». Istrskim vinogradnikom se dobro zdi, da tako cenijo njihov pridelek. Med številnimi pa se najdejo tudi taki, ki ne poznajo prave mere. Eden takih je bil Emilio Demark iz Milj, ki je decembra lanskega leta prišel v Koper, kjer se ga je malo preveč nalezel. V baru avtobusne postaje v pristanišču je začel nadlegovati potnike in je s svojim nadležnim vedenjem vzbujal splošno nejevoljo. Službujoči organ Narodne zaščite ga je opozoril k redu, toda ta se za to ni nič zmenil. Začel je znova piti in izzivati navzoče potnike. Ko ga je organ Narodne zaščite ponovno pozval k redu, se je Demark zagnal proti njemu in ga s pestjo udaril v obraz. Pri tem pa ga je še žalil z grdimi psovkami, ki jih pozna samo slovar tržaških kominformistov.

Bil je aretiran in odpeljan v okrajni zapor ter naznanjen ljudskem sodišču zaradi žalitve javnega organa v službi.

Med razpravo, ki je bila te dni, se je Demark izgovarjal, da se ne spominja, kaj je govoril in kaj delal zaradi pijanosti. Ljudsko sodišče tega zagovora ni sprejelo in je Demarka obsodilo na en mesec in 15 dni zapora.

V Piranu gradijo novo kopališče

V Piranu je bilo v načrtu že pred meseci, da bodo začeli z deli za gradnjo novega kopališča. Zaradi raznih ovir pa delo nekaj časa ni šlo naprej. Pred dnevi pa je delo zaživelo in sedaj naglo napreduje. Do konca februarja bo novo kopališče že dograjeno. Novo kopališče bo imelo poleg slačilnic še 10 kabin s tušem in dve moderno opremljeni kopalnici. Vsa inštalacijska dela so že pri kraju. Sedaj se dela pri urejevanju.

Tako bodo v Piranu dobili kopališče, ki bo v vročih poletnih mesecih služilo ljudjem za osvežitev in zabavo.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje
BO UPRIZORILO
Danes 12. januarja 1952 ob 20. uri v BORSTU
Nušićevo komedijo
Gospa ministrica
V nedeljo 13. januarja 1952 ob 16. uri na KONTOVELU
Nušićevo komedijo
Gospa ministrica

Gledališče Verdi

Nocoj ob 20. uri bo za red «A» in «B» premiera Wagnerjeve opere «Siegfried». Opero dirigira Herbert Albert, režija Carlo Piccinato. V glavnih vlogah nastopajo Joachim Sattler, Aga Joesten, Arich Zimmermann, Ruth Sierwert-Schnaudt, Andreas Boehm, Jean Stern, Mario Tommasini, Laura Cavalieri.

Danes zjutraj se prične prodaja vstopnic za zadnjo predstavo Bellinijeve opere «La Sonnambula», ki bo v nedeljo ob 16. uri za abonma «D». Zasedba ista kot pri prejšnjih predstavah. Dirigent Umberto Berrettoni.

PROSVETNA DRUŠTVA

Sentjakobsko prosvetno društvo «Ivan Cankar» v Trstu vabi svoje člane na IV. redni občni zbor, ki je bil napovedan za 16.12.1951 ter je bil zaradi tehničnih razlogov prenešen na nedeljo, 13. januarja 1952 ob 9. uri v prostorih SHPZ, Ul. Roma 15.

Za občni zbor veljajo stara vabila.

* * *

Sestanek s predavanjem, ki bi moral biti v nedeljo 13. januarja ob 15. uri v Sempolaju, je odložen zaradi koncerta v Nabrežini. Vabljeni vsi Sempolajci na koncert.

OBVESTILO KMEČKE ZVEZE

Tajništvo Kmečke zveze obvešča vse svoje člane naj se za vsa pojasnila in izpolnjevanje formularjev za prijavo dohodninskega davka obrnejo na sedež Kmečke zveze v Trstu, Ul. F. Filzi 10/I.

Kmetovalci naj v ta namen prinesejo s seboj davčne plačilne liste (davčne kartele) za leto 1950 ali 1951.

TAJNISTVO KZ

O ARETACIJI NEKEGA CLANA FINANCNIH STRAZ IZ TRSTA V BENETKAH

Zavezniška vojaška uprava je prejela od poveljstva finančnih straž sledeče obvestilo:

«Z ozirom na novico, ki jo je prinesel dne 11. januarja 1952 «Giornale di Trieste» o nekem članu finančnih straž Svobodnega tržaškega ozemlja, želi poveljstvo poudariti, da je bil nek bivši pripadnik teh straž, ki je bil po disciplinskem postopku odstranjen iz straž, aretiram v Benetkah. Ker je to operacijo izvedla policija v Benetkah, poveljstvo finančnih straž ne more o tem dati nobenega pojasnila».

IZGUBLJENA RUTA

V nedeljo 30.12.1951, ko je Dedek Mraz delil v Avditoriju darila za novoletno jelko, je deklica - vojna sirota izgubila zeleno volneno ruto. Prosi poštenega najditelja, da jo prinese na sedež SHPZ, Ul. Roma 15.

DAROVI IN PRISPEVKI

Za Dijaško Matico so darovali: Starešinič Stane 500 lir, Sosič Jože iz Gropade 200, «Solnik» 627, Kerkoč Franci 1.000 lir in blago, M. V. 200 lir.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 11. januarja se je v Trstu rodilo 8 otrok, porok je bilo 5, umrlo pa je 11 oseb.

Poročili so se: uradnik Marino Marizza in bolničarka Gina Cocolo, brivec Salvatore Calcaterra in šivilja Antonia Ivcic, mesar Umberto Perissini in gospodinja Laura Furlan, uradnik Bruno Petrovich in gospodinja Gemma Inhoff, mehanik Lickar Packey Anton in gospodinja Ofelia Tull.

Umrli so: 67-letni Giuseppe Grius, 88-letna Giovanna Furlancich por. Toscan, 70-letna Erminia Bassi, 64-letna Caterina Marion, 63-letni Andrea Nardin, 66-letna Antonia Iaros por. Mattuglia, 73-letni Raimondo Picinich, 64-letni Mario Bisiacchi, 75-letna Rosa Lazzarich, 72-letni Antonio Barini, 69-letni Pietro Dambrosi.

MALI OGLASI

ISCEM HISNO POMOCNICO, pridno, zdravo in pošteno k tričlanski družini. Pismene ponudbe na upravo lista.

PIACIST za dobro vpeljan predmet se sprejme. Ponudbe na upravo.

† Po kratkem trpljenju je 11. januarja umrl naš dragi

Andrej Karel Nardin

V žalosti zapušča potrto **Justino**, sestre, brata, nečake, svake ter vse ostale sorodnike.

Pogreb dragega pokojnika bo danes ob 14.30 iz mrtvašnice glavne bolnice na škedenjsko pokopališče.

Družine Nardin in Sancin

Trst, 12. januarja 1952.

Odprto pismo

Prejeli smo in objavljamo pričujoče «Odprto pismo», da bi omogočili nadaljnjo polemiko, ki je nastala v zvezi s Kocbekovo knjigo «Strah in pogum»:

Cenjeno uredništvo,

v novoletni številki «Primorskega dnevnika» je ponatisnjen članek o Kocbeku, ki je izšel v «Ljudski pravici» 22. decembra. Stvar uredništva je, če smatra za potrebno objaviti oceno Kocbekove knjige, «zato, da ne bi bili čitatelji samo enostransko obveščeni». Ni pa stvar uredništva, da slovesno izjavlja, da moje poročilo o Kocbekovi knjigi (Prim. dnev. 22.XI.1951) «ne more biti merodajno za one, ki so intimno povezani s partizansko borbo.»

Kajti podpisani za časa osvobodilnega gibanja res ni nosil orožja, slovenski ljudje ki so sodelovali z Nemci, so ga namreč aretirali doma, na njegovem stanovanju. Vsekakor pa bi bilo zanimivo vedeti, zakaj so okupatorjevi sluge poslali gnit v nemška taborišča Borisa Pahorja in z njim tisoče Tržačanov, če niso le-ti bili «intimno povezani s partizansko borbo». To je nedvomno razčiščenja vredno vprašanje.

In še nekaj. Podpisani je kot književnik napisal poročilo o književnem delu, o novelah in jih kot take pozitivno ocenil. Ni se pomudil v razglabljanju vsebine, ampak preprosto sprejel Kocbekovo obravnavanje etičnih problemov. Torej je Kocbek, avtor knjige, tisti, s katerim uredništvo ne soglaša, saj zato je tudi priobčilo članek iz «Ljudske pravice»! To pa je spet zelo zanimiva zadeva: kdo more reči, da Kocbek ni «intimno povezan s partizansko borbo»? Malce preveč naiven bi bil tisti, ki bi to trdil.

Oprostite, a nekaj v vsem tem ni jasno. Razložiti je namreč treba, ali so bili «intimno» povezani s partizanskim gibanjem samo ljudje z določenim svetovnim nazorom, ali pa nasprotno tudi ljudje z drugačnimi svetovnimi nazori. To je prvo. Drugič je treba razložiti to: ali je borec proti okupatorju nehal biti misleč in čuteč človek v času, ko je bil neizprosen vojak?

Če so torej bili zares «intimno» borci ljudje različnih nazorov, potem je bil tak borec tudi Kocbek kot krščanski-socialec in morebiti tudi podpisani, ki ni niti marksist niti krščanski-socialec, in s podpisanim vsi nešteti tržaški ljudje, ki niso bili in niso ne to ne ono. Drugič. Če partizanborec ni nehal biti človek z možgani in s srcem, ko se je boril na življenje in smrt, potem je Kocbek s svojimi novelami prinesel v naše slovstvo dokument, kakršnega do zdaj nismo imeli, in ki slovensko osvobodilno gibanje dviga na tisto visoko etično in moralno raven, ki jo je gibanje v resnici imelo. Kajti nihče ne bo mogel trditi, da so bili borci samo trdi, hrabri vojaki in topi izvrševalci povelj.

To so precej jasne ugotovitve: kakor je jasno, da je zanič pisatelj tisti, ki z ravno črto loči ljudi v dobre in slabe, junaške in bojazljive, odločne in omahljive, tenkočutne in grobe samo zato, ker prvi zastopajo neki pravilen odnos do dogajanja, drugi pa nepravilen. Ali je dialektika v svetu in v človeku, ali je ni? Če je, upoštevaj jo zmeraj. Če je ni, je ni nikoli, ne samo tedaj, ko nekomu ni pogodu.

In če je že govor o dialektiki, naj mi bo dovoljeno vprašanje, zakaj je Boris Pahor pravilen tolmač osvobodilnega gibanja tedaj, ko napiše, recimo, «Prevratno jesen», in ni več pravilen tolmač tega gibanja, ko recenzira Kocbeka? Ali se torej Boris Pahor spreminja kakor kameleon? Ali pa po potrebi drugi spreminjajo sodbo o njem? Kajti če uredništvo tako vestno skrbi, da niso njegovi čitatelji samo enostransko poučeni, potem naj to uredništvo pravilno pouči svoje čitatelje tudi o tem. Tisti čitatelji namreč, ki Borisa Pahorja poznajo kot književnika, in tisti, ki ga poznajo kot človeka, vedo, da ni vajen skakati «z latnika na sreboto», kot bi dejali naši okoličani.

Kar se tiče novel Edvarda Kocbeka, bom rekel sledeče:

Ni izraz razgledane in suverene presoje kritika o Kocbeku, ki ste jo objavili v novoletni številki. Čas je pravičen sodnik in prav nikamor se mu ne mudi. Dajmo času čas torej. In takrat bomo lahko ponosni, da imamo v književnosti «Strah in pogum».

To je sicer samo skromno mnenje podpisanega, mnenje zasebnika, svobodoljubnega in svobodnega naprednega književnika, a gotov sem, da ni zgrešeno.

Naj mi čitatelji oprostijo, da govorim o sebi; nimam te šepaste navade, toda uredništvo me je izzvalo in dolžnost imam kot človek in kot književnik, da odgovorim. Zato je to pismo «odprto pismo» in zato prosim uredništvo, da ga objavi.

S spoštovanjem

BORIS PAHOR, s. r.

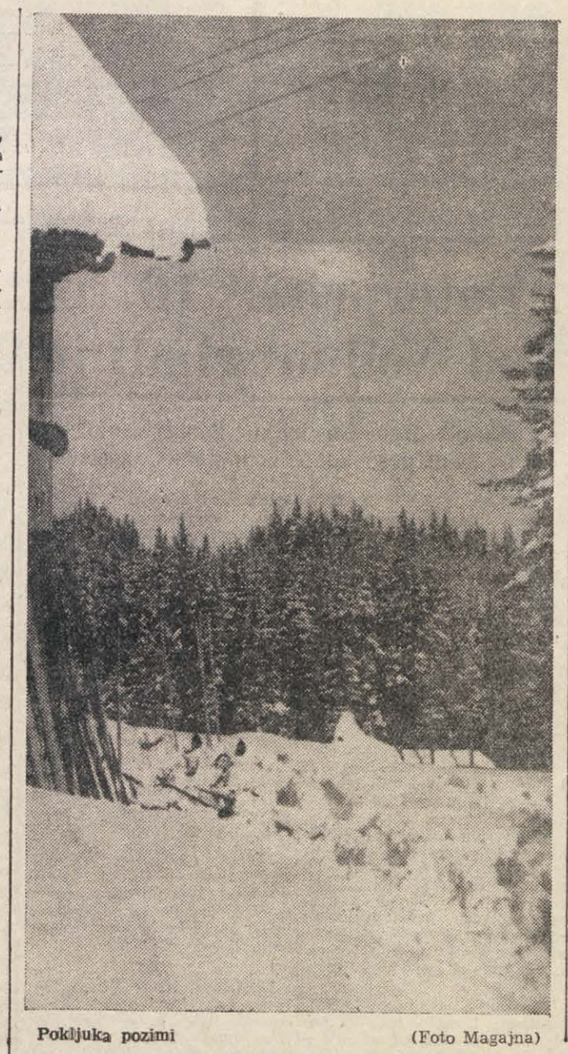

Pokljuka pozimi (Foto Magajna)

ZARADI OBRAMBNIH NAPOROV V ZDA

DAVKI RASTEJO, PRAV TAKO CENE

Od začetka korejske avanture so se v ZDA davki podvojili, a življenjski stroški so narasli za 10 odstotkov. Prišli so do nekakega začaranega kroga, v katerem povečanje življenjskih stroškov vodi k povišanju plač, povišanju davkov in seveda tudi k povišanju proizvodnih stroškov, kar vodi zopet k povišanju življenjskih stroškov in logično k povišanju plač in davkov in tako dalje brez konca.

Tisti, ki dobiva tedensko 50 dolarjev, mora plačati od tega 2,67 dolarjev davka. Če bi hotel ta človek živeti na isti ravni, kot je živel pred vojno, bi moral dobivati 8,15 dolarjev več.

Družine, ki imajo štiri člane so osvobojene plačevanja davkov, če njih tedenski dohodek ne presega 50 dolarjev (32.000 lir, ali mesečni dohodek 128.800 lir). Vendar bi tudi te družine morale sedaj potrošiti 5,81 dolarjev več na teden, če bi hotele obdržati isto življenjsko raven, kot so jo imele pred korejsko vojno.

Samec pa, ki je imel prej 100 dolarjev dohodkov, bi jih moral imeti sedaj 113, a družine s štirimi člani — 144,87.

S 150 dolarji tedenskega dohodka pred korejsko vojno lahko živi samec kot sedaj s 179,81 dolarjev. Z 200 dolarji pred vojno pa bi moral imeti sedaj že 244,81 dolarjev.

V zadnjem času pa opažajo neko težnjo po uravnovešenju cen. Cene na debelo so v glavnem stabilne in ne predvidevajo nikakih hitrih konjunkturnih izprememb. Inflacijske težnje niso velike zaradi velikih zalog blaga.

Na drobno ne prodajajo več večjih količin blaga, ker so potrošniki prepričani, da ne bo trajnega večjega pomanjkanja blaga. A to igra v gospodarskem življenju precejšnjo vlogo. Skupna mesečna prodaja na drobno znaša 12,2 milijarde proti 13,6 milijardam ob kitajski intervenciji na Koreji, ki je vplivala na potrošnike morda še huje, kot korejska vojna sama.

Prav tako se niso resno zmanjšale zaloge. Njihova vrednost je pred koncem leta znašala 70 milijard dolarjev proti 52,3 v začetku polletja.

Kljub temu so inflacijske težnje precej močne. Vojna proizvodnja je dosegla 1,5 milijarde mesečno in bi se v primeru resnega poslabšanja svetovnega položaja kaj lahko podvojila. Že sama vojna proizvodnja težko vpliva na tržišče, še bolj pa bi v takem primeru izpodkopano zaupanje potrošnikov, ki bi navalili na trg. Obenem bi se sprostile tudi vse zaloge denarja zbranega v obliki prihrankov, ki sedaj rastejo tako, da znaša osebno varčevanje 10 odstotkov dohodkov, medtem ko je znašalo pred vojno okoli pet odstotkov dohodkov.

Državni pritisk je brez dvoma odločujoč. Povečano kreditiranje vojnih potreb (okoli pet milijard mesečno) lahko prav v kratkem sproži novo inflacijo.

Stroški hladne vojne so v ZDA zelo veliki. Nedavno je senat odobril osnutek zakona, ki predvideva 59,5 milijarde za armado.

Tukaj pa še niso všteti stroški korejske vojne niti 5,9 milijarde dolarjev za vojno izgradnjo. Tukaj tudi niso všteti dolarji za vojno in gospodarsko pomoč tujim deželam, ki znaša 7,5 milijarde.

Prav tako bi morali še všteti druge postavke državnega proračuna, ki niso tako tesno povezane z vojnimi pripravami. To so «atomski» stroški, gradnja poslopij za vojne potrebe in cela vrsta drugih priprav. Računajo, da bodo v tem mesecu izglasovali v senatu vsega skupaj za 94 milijard dolarjev raznih prispevkov.

Jasno je, da ne bodo mogli vseh teh ogromnih kreditov izkoristiti že v tem letu.

Budžet za 1951-52 leto je na primer znašal 71,6 milijarde dolarjev in iz njega ne bodo mogli izkoristiti treh milijard. Verjetno se bo isto zgodilo tudi s predloženim proračunom.

Oborožitveni program zahteva od ZDA vedno večje napore. Zato tudi vedno večji odstotek proračuna porabijo za oborževanje. Tako so 1951 leta potrošili 44,6%, 1952 leta bodo 68,4% in v krajnem letu oborožitvenega programa bodo potrošili kar 87,3%, ko se pričenja zmanjševati odstotek oborožitvenih stroškov. Takrat bodo stroški za obrambo znašali po 40 milijard letno.

Prva slovenska knjiga o telovadbi

je izšla že l. 1867. Pri njej je sodeloval Fran Levstik

Letos, ko smo proslavljali veliko in pogumno dejanje, ki ga je preč 400 l. izvršil Primož Trubar z izdajo prve tiskane slovenske knjige, se nam misli razprejajo v čase po njem, ko se je na nerazrušnem temelju, postavljenem od njega, naša književnost začela razvijati na čimdalje več področjih — nam telovadcem pa misli uhajajo še posebno v tisti čas, ko je na telovadnem področju zagledala beli dan prva slovenska knjiga.

To je bilo pred skoro devetdesetimi leti. Bilo je takrat, kakor, da bi bil Ljubljano predahnil poseben duh, močan napreden duh, ki je storil, da smo Slovenci dobili prvo telovadno društvo že v času, ko celo v tako napredniem francoskem narodu ni bilo še nobenega ter so se prva francoska telovadna društva ustanovila šele deset let pozneje, razen v Alzaciji, kjer so prvo osnovali skoro istočasno kakor naše.

Že takoj ob ustanovitvi je to društvo, takrat imenovano «*Južni Sokol*», začutilo potrebo izdanja telovadne knjige ter jo kljub velikim težavam izdalo v razmeroma kratkem času.

Naslov knjige je «*Nauk o telovadbi*». V teku let se je skoro čisto porazgubila. Malo jih je danes, ki bi še imeli to telovadno svetinjo.

Izšla je v dveh delih: prvi del, «Proste vaje», l. 1867, drugi del, «Vaje na orodju», pa l. 1869. Oba dela imata dosti slik, kar je bilo za tiste čase precej težka in draga stvar. Proste vaje pojasnjuje 50 slik, vaje na orodju pa kar 164.

Zelo zanimiv je «predgovor». Zanimiv tudi zategadelj, ker ga je skoro gotovo spisal eden naših največjih mož — *Fran Levstik*. Zato naj bo tu podan v celoti dobesedno in brez pravopisnih sprememb:

«*Telovadje se je vljubilo po vsej slovenski domovini, vendar do zdaj nismo še imeli telovadske knjige v materinem jeziku. Tej silnej potrebi v okom prišedši izročamo slovenskim telovadcem stalna pravila, po kterih bi se mogli telovadstvą do dobrega izučiti. Taka pravila bi posebno utegnila ustrezati voditeljem, ker bi potem telovadje lāže devāli v red. Vsaka vaja naj ima, kolikor se največ more, svoje posébno ime; to telovadni uk v začetku jako lajša. Da se to vrešniči, a posebno da bi se telovadstvo učilo v slovenskem jeziku tega niso želeli samo naši Sokolovci ,ampak tudi telovadne umetnosti vsi prijatelji.*

Da si tudi smo dovolj prepričani, kako je težko pisati i med švet dajati tako knjigo, vendar se nismo odstrašili od svojega namena. Izdajamo tedaj v malih zvezkih knjigo, katera ima obseči vse telovadje, kar nam je samo tedaj mogoče dovršiti, ako nas bodo podpirali telovadne umetności domoljubni prijatelji.

To knjigo telovadcem, tem bolj priporočamo, ker je odprta na lastne izkušnje, i govori o prostih ter o vseh vajah na orodju od najlaže do najteže.

Torej je vsakemu dana prilika, da se more v tej stvari vrlo dobrō izuriti, umetno izobraziti.

Da bode telovadcem težava prědno se do dobrega izučé umetnega telovadskega jezika, to vemo, vendar tudi vemo, da se ta težava dozdeva mnogo veča nego je v resnici. Pač ni tajiti, da bi se bilo laže učiti beséd i vaj, ko bi se bile v tej knjigi med besedami naredile dobre telovadske podobe; ali opominjamo, da bi tako delo s podobami bilo mnogo predrago. Zato smo take obraze slovenskim telovadcem v tem zvezku zadaj priložili.

Naš izurjeni prvosokol, gosp. Viktor Coloreto, *polotil se je bil prvi težavnega dela, ter spisal v nemškem jeziku telovadsko terminologijo. Gosp* Franjo Levstik *je tekoj potem predstavil te terminologije prvi oddelek, a gospod* Luka Svetec *i profesor Vavru sta ga v tem podpirala, tako, da je po vseletnem čiščenji i premišljevanji mogoče natisniti rečeni prvi oddelek, kteremu bodo skoraj naslednovali drugi.*

Največe zahvale za to početje išče Sokol v tega izvirnega delca krepkej podpori; zatorej želi, da bi našlo prostōrčēk v vsakej najmanjšej knjižnici.

odbor.»

Kakor vidimo, je slovensko nazivje predvsem sestavil Fran Levstik, mož, ki ga je rodila ista naša pokrajina kakor Primoža Trubarja.

Takoj izpočetka pa Levstik najbrž ni bil pri skrbi za to delo. Iz prvega društvenega letnega poročila, to je za l. 1854, ki poroča tudi o delovanju društva v letu 1863 po ustanovnem občnem zboru 1. oktobra, namreč izvemo, da je odbor najprej sklenil (v drugi seji dne 4. oktobra 1863), da «za slovensko terminologijo skrbeti bosta prošena gospoda Lesar in Vavru.» V drugem letnem poročilu (za leto 1865) pa dobimo, da je občni zbor 29 decembra 1864 sklenil, da se «ima za vredenje terminologije voliti odbor 5 gospodov». Kateri pa so bili izvoljeni, ni povedano. Gotovo pa je bil med njimi Viktor *Coloreto*, kajti poročilo pozneje naznanja, da je 3. julija 1864 «Coloreto odboru predložil prve pole telovadske terminologije za prestavo v slovenski jezik». Potem pa je, kakor pravi predgovor knjige, Levstik takoj prestavil prvi del ob podpori Svetca in Vavruja. V tisk pa se je dal prvi del šele 1867, kakor to omenja poročilo za l. 1867 v «Historično-statističnem pregledu delovanja društva ‚Sokola' od začetka svojega obstoja, to je od leta 1862 do začetka leta 1871».

Ko pa je bil «Južni Sokol» 3. avgusta 1867 razpuščen, je knjigo zadela malone enaka usoda, kakor pred 400 leti Trubarjeve knjige. Vlada je iz tiska prišlih 500 iztisov prvega dela «Nauka o telovadbi» zaplenila in na Žabjeku zaprla, kakor je že prej zaprla tudi nekaj sokolov. Milo toži navedeni «Historično-statistični pregled»: «Napovedani izleti, dovršenje terminologije, uredenje telovadja, zidanje telovačnice, vse, vse je pretrgano kakor nit življenja, kakor slana popari žlahtne spomladanske cvetlice. Sokol je prva največja žrtva preteklega navala sosednih narodov, strasti in neizmernega šovraštva protivcev razvitka slovenskega naroda; da bi bila zadnja, v to ime Bog pomozi.»

Ali že čez devet mesecev se na novo ustanovi društvo, ki se sedaj imenuje «*Telovadno društvo Sokol v Ljubljani*», v narodu pa «*Ljubljanski Sokol*». In sedaj «P r e g l e d» veselo piše, da Sokol «komaj zart uzčigne ga iz pepela blažena misel vživiti se do prešnje hrabrosti kljubu zevajočim in globokim mu vsekanim srčnim ranam».

In tudi «Nauk o telovadbi» pride zopet na dan. Preden pa je bil vrnjen društvu, je bil še nekaj časa shranjen pri okrajnem glavarstvu. «Prešnji društveni odbor pa bi se bil, kakor pr poveduje «Pregled», kmalu «zaradi načaljevanja delavnosti kaznoval (v preiskavi je bil), ko bi ne bil dokazal, da knjige so se uže pol leta prej v tisk dale». In «da se pozabljenji odtegne še druga čudna le v liberalni ēri mogoča dogodba», nadaljuje «Pregled»: «Kakor vsako leto, tako so se hitele prepevati žalostinke tudi letos», to je l. 1868, «na vernih duš dan na pokopališču okoli umrlim Sokolom postavljenega spomenika, a prepovedala se je po slavovitem namestniku župana ljubljanskega mesta pesem ‚starčeški psalm, in sicer izrekoma za-to, ker pri ljubljanskem sv. Krišoju ne ležé nobeni stari Čehi, ampak sami Kranjci ali pa Nemci! (sic!)».

Dne 27. aprila 1868 na novo ustanovljenemu društvu, v katerega prvem odboru je bil tudi Fran Levstik, pa so se zaplenjeni iztisi «Nauka o telovadbi» vrnili šele 14. julija 1868.

L. 1869 se je sestavil drugi del «Nauka». Rokopis pa je društvo z ostalimi iztisi prvega dela s kamni vred prodalo «Slovenski Matici». Se isto leto je potem Matica izdala drugi del. Na koncu svojih poročil pa se «Pregled» med društvenimi dobrotniki hvaležno spominja tudi F. Levstika, ki «je brezplačno v temeljih telovadno terminologijo sestavil».

V jezikovnem pogledu samem je bilo nazivoslovje «Nauka o telovadbi» gotovo pomembno delo, zlasti za tiste čase, skoro pred devetdesetimi leti. Tudi v telovadnem pogledu je morebiti zadostovalo takratnim ne velikim zahtevam. Novim potrebam in zahtevam, ki so s časom ob vedno večjih napredkih telovadbe tako narasle, pa seveni moglo biti kos.

Coloretu, Svetcu, Vavruju, a predvsem Levstiku bodi hvala in čast, da so se tako kmalu in s tako vnemo ob tolikih težavah lotili ne lahkega dela sestave nazivoslovja, tem težjega dela, ker je bilo treba orati ledino na tem področju. Njemu pa, ki je postavil temelje našemu književnemu jeziku sploh in s tem tudi za knjižni jezik na telovadnem področju — Primožu Trubarju neminljiva slava!

Bosna in Hercegovina nekdaj in danes

Pred 80. leti so po Bosni prenašali pošto Tatari - Industrija do prve svetovne vojne in v stari Jugoslaviji - Šolstvo pred vojno in po osvoboditvi - Sarajevo bo imelo kmalu 200.000 duš - Ogromen napredek na kulturnem in industrijskem področju v zadnjih šestih letih

Bosno so nekdaj, še v nedavni preteklosti, poznali samo po glavnem mestu Sarajevu, po krasnih vezeninah, po blestečem nakitu, po ženah s feredžo na obrazu in drugih orientalskih zanimivostih. Ljudje, zlasti tujci, so si življenje v Bosni in Hercegovini predstavljali v popolnoma napačni luči. Večina med njimi je imela Bosno in Hercegovino za deželo muslimanov, v katerih nedostopne domove ne more prodreti oko. Zgodbe o hajdukih, Turkih in ciganih so polnile domišljijo o pregodnem življenju v Bosni in Hercegovini.

Res je, da je bila Bosna in Hercegovina pred vojno ena najbolj zaostalih pokrajin stare Jugoslavije, pa čeprav je ta dežela med najbogatejšimi v Jugoslaviji. Pred 80 leti Bosna še ni poznala ceste niti železnice. Pošto so prenašali Tatari, ki so brzeli na zaplenjenih konjih. O industriji ni bilo ne duha ne sluha. Zaupnik francoskega konzula v Mostarju Martin Djurdjević, ki je takrat potoval v Sarajevo na novo službeno mesto in kjer se je nameraval predstaviti turškemu vezirju, je v nekem prenočišču napisal: «Krasna in bogata dežela, toda brez svobode. Tukaj vsi nosijo glavo v torbi. Turki preganjajo kristjane, le-ti pa se jim maščujejo, kjer le morejo. Ljudstvo živi v bedi in neznanju.»

Ko je bila v tem času v zahodnih državah industrija že v polnem razmahu, so izmed bosanskih rudnikov kopali rudo edino le v Varešu in Kreševu. S primitivnimi sredstvi so rudo topili, jo oblikovali in jo potem kot gotove izdelke razvažali po Bosni.

V teku let je v Bosni nastalo okoli 200 podjetij, ki so zaposlovala vsako več kot 20 delavcev. To število je bilo tudi ob začetku prve svetovne vojne, ko je že delala železarna v Zenici in ko je bil rudnik v Varešu že izkoriščen. Takrat je celokupna industrija in trgovina zaposlovala približno 100.000 delavcev in nameščencev ali 16% celokupnega prebivalstva. Toda lastniki vseh večjih podjetij so bili tujci. Gospodarji železarne v Zenici so prebivali v Wilhelmsburgu, Terlu in Pragi, lastniki rudnika in železarne v Varešu na Dunaju itd.

V stari Jugoslaviji so prav tako imeli tujci večino rudnikov in tovarn v svojih rokah. Ves kapital se je stekal v Anglijo, Francijo, Nemčijo in druge države, Bosna je dajala le ceneno delovno silo. Razen ene so bile vse železniške proge ozkotirne. Ljudje so živeli v obupnih razmerah, čeprav so živeli nad neizčrpnim bogastvom. V Bosni še danes naletimo na pragozdove, v katere še ni stopila človeška noga, boksitna polja so skoraj nedotaknjena, železa je za dolga stoletja, zaloge premoga znašajo okrog pet milijard ton, moč rek čez tri milijone kilowatov, oljnati skrilavci so razsuti vsepovsod, nahajališča nafte še niso niti raziskana.

Konec druge svetovne vojne je «krasni in bogati deželi brez svobode» prinesel svobodo. V stari Jugoslaviji je bilo v Bosni in Hercegovini čez 72% nepismenih ljudi, v nekaterih krajih je ta odstotek poskočil na 90. V letu 1939-40 je bilo v Bosni 1043 osnovnih šol s 150 tisoč učenci in 2.321 učitelji. To pomeni, da je šolo obiskovalo le 27,5% za šolo odraslih otrok. Gimnazij in meščanskih šol je bilo 48 s 15.875 dijaki in 738 učitelji in profesorji. Med vojno je bilo porušenih 407 šolskih poslopij, 497 jih je bilo poškodovanih, tako da je ostalo le 139 šol, ki niso bile prizadete. V letih 1944-45 je bilo v osnovnih šolah samo 82.703 učencev s 1100 učitelji in 19 gimnazij z 10.253 dijaki in 355 učitelji in profesorji. Ljudska oblast je posvetila predvsem skrb vzgoji mladine. Popravili so 1424 in zgradili 289 novih šolskih poslopij, tako da je v začetku letošnjega leta bil pouk na 1988 osnovnih šolah s 6.020 razredi, ki so sprejeli 274.402 učenca in 3.765 učiteljev. To pomeni, da se je število šol glede na leto 1940 povečalo za 190%, število učencev za 183%, učiteljev pa za 162%. V Bosni in Hercegovini je danes 123 gimnazij in osemletk s 1095 razredi, 45.426 dijaki in 933 profesorji, kar pomeni, da se je število šol glede na leto 1940 povečalo za 256%, število učencev za 286%, profesorjev pa za 127%.

Vzporedno s prevzgojo ljudi je ljudska oblast zastavila vse sile, da industrializira najbogatejšo pokrajino Jugoslavije. V letih po osvoboditvi so odprli nove rudnike, stare obrate povečali in razširili, zgradili so normalnotirne «mladinske» proge, ki so odprle vrata do neizčrpnih rudnih bogastev. V šestih letih je bilo v Bosni in Hercegovini zgrajenih desetkrat toliko železniških prog kot v stari Jugoslaviji in tri in polkrat več normalnotirne proge kot v 70 letih poprej. Zenica je postala eno največjih gradbišč nove Jugoslavije. Prav tako koksarna v Lukavcu, medtem ko se je električna energija povečala od 63 na 164 kw na prebivalca.

Industrializacija Bosne dosega iz leta v leto večje uspehe.

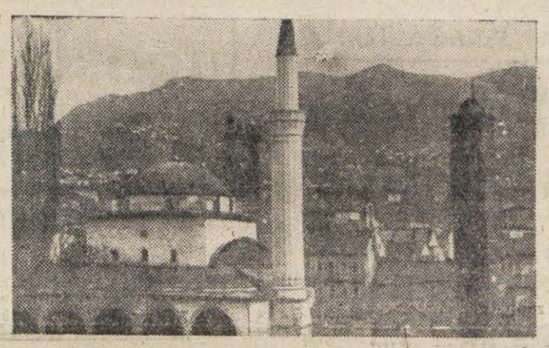

Sarajevo — glavno mesto Bosne in Hercegovine

Ne bo škodovalo, če si ogledamo naslednje podatke, ki jasno dokazujejo velik napredek v primeri s stanjem v stari Jugoslaviji:

Vrednost ind. proizv. (po cenah iz l. 1950)	Indeks 1939	1951
elektroenergija	100	252
premog	100	299
nafta	100	208
črna metalurgija	100	268
barv. metalurgija	100	202
nekovine	100	244
kovinska industrija	100	474
kemična industrija	100	289
gradbeni material	100	2135
lesna industrija	100	141
ind. celuloze in pap.	100	189
tekstilna industrija	100	337
ind. kože in obutve	100	322
prehrambena industr.	100	2273
industrija tobaka	100	101

Kakor je celotna republika neizčrpen vir surovin za razvoj težke industrije, tako je zlasti Sarajevo ob reki Miljacki s številnimi znanstvenimi ustanovami pravzaprav «zlata jama» za plodovitno znanstveno delo. Če pa pogledamo rojstne letnice sarajevskih znanstvenih ustanov, bomo največkrat videli, da se je začelo tukaj široko zasnovano znanstveno delo v letih 1945-49. V teh letih so odprli univerzo, osnovana je bila ljudska knjižnica, ki skupno s knjižnicami drugih znanstvenih ustanov šteje že na stotisoče dragocenih knjig. Pred tremi leti je bil ustanovljen muzej mesta Sarajeva z nalogo, da raziskuje ekonomsko, družbeno, kulturno in politično zgodovino mesta vse od njegovega začetka v XV. stoletju. Narodno gledališče je lani praznovalo 30. obletnico dela.

Na sarajevski univerzi je danes vpisanih že nad 2.600 študentov, vendar je med njimi tudi nekaj iz Makedonije in Črne gore. V bližnji bodočnosti pa bo sarajevska univerza morala sprejeti okrog 5.000 študentov. Za gradnjo univerzitetnih zgradb je država dala že ogromne vsote, ki se približujejo milijardi dinarjev.

Sarajevo se stalno veča. V okolici gradijo nove stanovanjske bloke, tako da računajo, da bo mesto, ki je pred začetkom minule vojne štelo 78.000 prebivalcev, v nekaj letih doseglo 200.000 prebivalcev. Sarajevo ni le administrativno in kulturno središče Bosne in Hercegovine, temveč tudi pomemben industrijski kraj. V okolici gradijo številne nove tovarne, ki bodo pripomogle k še hitrejšemu gospodarskemu razvoju glavnega mesta republike.

Vsi dosedanji uspehi na kulturnem in industrijskem področju nam govorijo o velikih naporih ljudstva, ki se želi čim prej dvigniti iz zaostalosti in na raven ostalih kulturno in industrijsko močneje razvitih narodov Jugoslavije.

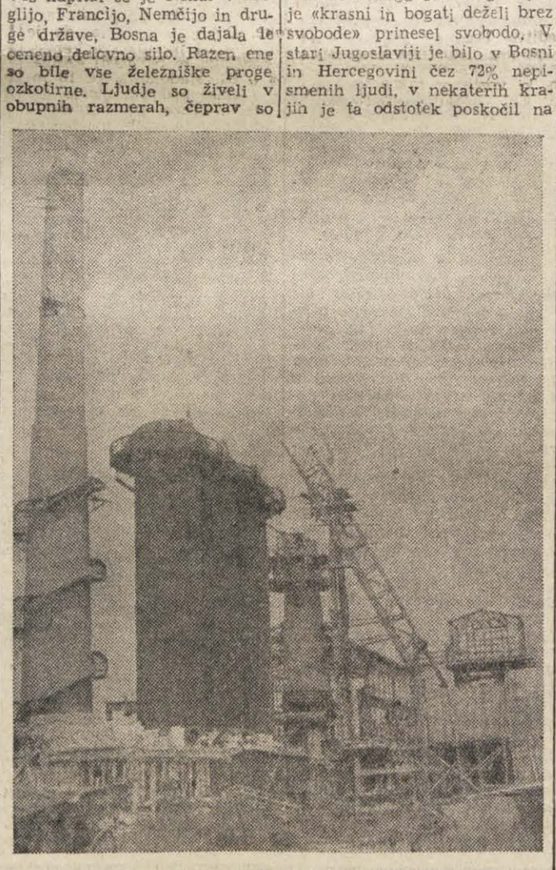

Bosna naglo izpreminja svoje lice: Na sliki vidimo del metalurškega kombinata

30.000 ljudi slovenskega porekla živi v Westfaliji

VILKO KOLAR

Westfalija je nova domovina tisočev in tisočev nesrečnih Slovencev, za katere doma ni bilo dovolj kruha. Mnogi naši rojaki so našli v rudnikih premoga, svinca, železa ter v tovarnah pri težkem, večkrat ponižujočem delu tudi smrt in počivajo daleč od domače grude.

Gozd dimnikov, kakor daleč nese oko. To je Westfalija, srce Nemčije in njenega gospodarstva ter vojaške moči nekoč. To srce je doživelo nešteto zračnih napadov in vendar ga niso uničili. Sedaj že zopet bije in žene kri za drugega zmagovalca.

Cez milijon Jugoslovanov se je v dobi stare avstro-ogrske monarhije in v dobi monarhistične Jugoslavije za stalno izselilo iz svojega rodnega kraja. Njihove pridne roke so pomagale graditi tujim narodom lepše in boljše življenje, sami pa so ostali, z grenkobo v srcu, tujci ali pa so utonili v morju drugih narodov. Danes že tretja generacija teh naših prvih izseljencev večinoma ne zna več materinega jezika. Domovino prednikov poznajo le še iz pripovedovanja.

Od slovenskih izseljencev se jih je okrog 50.000, tako približno cenijo, naselilo v Westfaliji. Delali so v rudnikih črnega zlata in v tovarnah.

Nemčija, ki je bila takrat, ob prelomu dveh stoletij, precej pod vplivom naprednega socialističnega gledanja, je tudi naše ljudi v Westfaliji zdiferencirala. Zaradi posledic prve svetovne vojne, ko je bila ustanovljena stara Jugoslavija, se je njihova nacionalna zavest nekoliko dvignila. Mislili so, da jim bo takratna Jugoslavija dala možnost povratka v domovino. Nekateri so se celo vrnili. Bili pa so razočarani in prav kmalu so se vrnili.

Vpliv takratnih domačih razmer je segel celo med rojake v Westfaliji. Politiki, duhovniki in učitelji, ki so bili poslani tja, so vplivali na naše ljudi tako, da je trpela njihova enotnost. Cepiti so se začele njihove že tako slabe vrste po vzorcu domače politične gonje. Izseljenški odbor, ki je bil ustanovljen leta 1928 pri jugoslovanskem generalnem konzulatu v Düsseldorfu z namenom, da bi družil naše emigrante, je začel vse bolj pešati.

Kako je politično trenje doma vplivalo na naše ljudi v Westfaliji, pričata dve vrsti kulturno - prosvetnih društev. «Zveza jugoslovanskih katoliških društev» s sedežem v Mörs-Meerbecku je štela 2243 članov po vsej Westfaliji in je imela 43 podružnic in raznih društev.

Ta zveza je bila politično naslonjena na SLS. Dolga leta je bil vodja te zveze znani duhovnik Janez Kalan, ki je širil med našimi ljudmi mržnjo do vsega naprednega.

Druga skupina društev je bila «Zveza jugoslovanskih delavskih in podpornih društev» s sedežem v Essen-Stoppenbergu, ki je imela 36 podružnic in 1691 članov.

Najmočnejša društva te zveze so bila v Hambornu, Neumühlu, Buer-Hasselu, Bottrop-Boyu, Eisenschwicku, Reckling hausenu, Suderwichu, Essen-Altenessenu in Pogrebnu. Ta zveza je imela podporno in pogrebno blagajno, dva pevska zbora in dramatske sekcije. Zveza je nastala pod vplivom naprednih struj in mišljenj, predvsem socialističnih. Duša te zveze je bil njen dolgoletni predsednik Pavel Bolha.

Ta društva so zajemala večinoma starejše ljudi, ki so še znali slovensko in so jih spomini vezali na domačo grudo. Mlajša generacija je sicer še znala slovensko, vendar že znatno slabše. Slovenski jezik je izginil v mešanih zakonih in mladina se društvenega življenja že ni več udejstvovala. Društva so začela počasi odmirati in Hitler jih je končno popolnoma udušil.

V Westfaliji živi po uradnih ugotovitvah še okrog 30.000 ljudi slovenskega porekla. To je tretja generacija, pomešana z nekaterimi starejšimi ljudmi. Z mladino se v slovenščini ne moreš več sporazumeti. Hitlerjevo nasilje je tudi med mnogimi temi pustilo sledove. Asimilacija je že popolnoma izvršena. Ti ljudje se čutijo Nemce, Jugoslavijo svojo nekdanjo domovino, poznajo le po pripovedovanju starejših in sedaj po junaštvih naših narodov v minuli vojni. Nekateri od teh mladih so bili na progah Brčko-Banoviči in Samac-Sarajevo. Čeprav ne mislijo na povratek v domovino, so ponosni, da so slovenskega oziroma jugoslovanskega porekla.

Drugače je s starejšimi. Če spregovoriš z njimi slovensko, jim pritečejo solze v oči, ob slovenski pesmi pa se raznežijo in postanejo otroško veseli. Kdor jim prinese pesem v hišo, je njihov največji prijatelj.

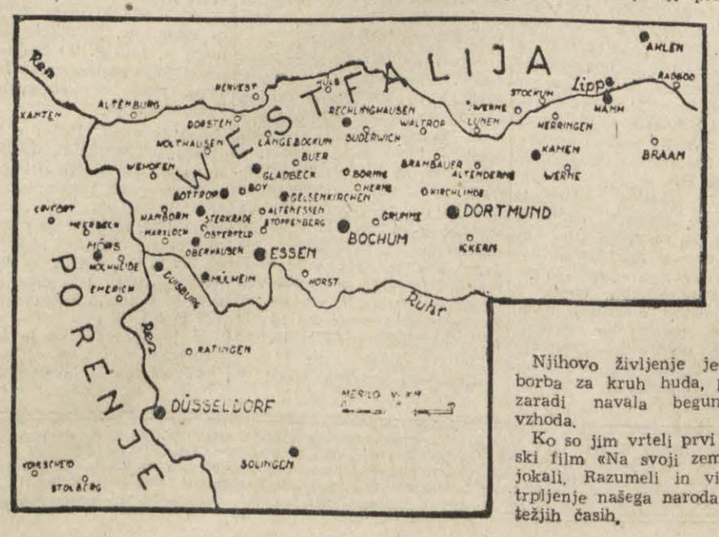

Njihovo življenje je težko, borba za kruh huda, posebno zaradi navala beguncev z vzhoda.

Ko so jim vrteli prvi slovenski film «Na svoji zemlji», so jokali. Razumeli in videli so trpljenje našega naroda v najtežjih časih.

Stalina je obrcal

Bolgarski tednik «Borba» poroča o zabavni razpravi, ki so jo imeli pred sodiščem v Gor. Orehovici. Na zatožni klopi je sedel 76 letni kmetič I. Popov, ki so ga obtožili, da je zlorabljal ime Stalina. V svojem zagovoru je Ilija odkritosrčno pojasnil: «Vse, čisto vse, so krstili z imenom Stalina, kolhoze, kino v mestu, trg v naši vasi, traktorsko postajo itd. Rekli so mi, da je vsakdo dolžan imenovati svojo najdražjo posest z imenom velikega osvoboditelja. Najdražje, kar imam, je moja mula, moja zvesta mula, ki me je toliko let zvesto nosila na hrbtu s hriba v dolino in v mesto. Premišljeval sem, kaj bi neki jaz storil v slavo velikega moža. In tako sem odslej svojo zvesto mulo imenoval Stalin. Vendar gospodje sodniki, je hitel pripovedovati Ilija, ni bilo tako lahko navaditi žival na novo ime. Se danes ji moram prisoliti brco, da tako ve, koga mislim, kadar zakličem Stalin». Sodišče pa je kmetiča, ki je zlorabljal Stalinovo ime, vendarle oprostilo z obrazložitvijo, da je Ilija prestar, da bi razumel, za kaj gre. Prepovedali so mu samo, uporabljati novo ime mule.

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME

Južni vetrovi nam obetajo ponovno vlažne in tople dni. Kakor vse kaže, bo oblačno in megleno vreme trajalo dalje. Temperatura bo padla. Najvišja temperatura v Trstu je včeraj dosegla 8.9 stopinje; najnižja 5.1 stopinje.

RADIO

Opozarjamo vas na sledeče oddaje: **Jug. cone Trsta:** 14.00: Iz slovenskih oper. 19.00: Narodne pesmi slovanskih skladateljev. — **Trst II.:** 18.15: Dvorak: Simfonija št. 5 v e-molu. 21.00: Čajkovski: Serenada v C-duru. — **Trst I.:** 22.15: Odlomki iz Verdijeve opere «Rigoletto». — **Slovenija:** 14.00: Iz kulturnega življenja na Primorskem. 21.00: Iz operetnega sveta.

POTRJEN SCHUMANOV NAČRT v zahodnonemškem parlamentu

Socialdemokrati, majhna skupina kominformistov in nekateri desničarski „odpadniki" so glasovali proti - Sovjetski manevri s pomočjo bivšega nemškega kanclerja Wirtha

BONN, 11. — Na današnji seji zahodnonemškega parlamenta so bila o ratifikaciji Schumanovega načrta tri glasovanja. Pri prvem dopoldanskem glasovanju so v prid načrta oddali 225 glasov, proti 144, štirje pa so se glasovanja vzdržali; pri drugem glasovanju se razmerje ni izpremenilo; pri tretjem glasovanju pa se je s prihodom nekaterih zaostalih parlamentarcev razmerje le delno izpremenilo; za ratifikacijo je glasovalo 232 poslancev, proti 143, vzdržani 3. Za Schumanov načrt so glasovale sredinske in desničarske stranke, proti pa Schumacherjevi socialdemokrati, neznatna skupina kominformističnih poslancev in nekateri desničarski «odpadniki».

Pred prvim čitanjem in prvim glasovanjem o načrtu je kancler pozval socialdemokrate, naj glasujejo za načrt. «Pokazati moramo — je dejal — da je nemški narod miroljuben in da želi živeti v miru, prijateljstvu in svobodi z vsemi ostalimi narodi na svetu».

Adenauer je v parlamentu nadalje dejal, da namerava pred pričetkom spomladi odpotovati v Washington. V prejšnjih mesecih pa je že imel uradne obiske v Parizu, Londonu in Rimu. O svojem potovanju ni navedel podrobnosti, vendar lahko po izjavah uradnih krogov v neposredni kanclerjevi bližini sodimo, da bo Adenauer odpotoval v Ameriko potem, ko bodo podpisali pogodbo med Nemčijo in tremi zavezniškimi velesilami. Menijo, da bo Adenauer v Ameriki razpravljal o pogojih za nemški vstop v severnoatlantski pakt.

Po sprejemu načrta je Adenauer dejal, da je Zahodna Evropa še vedno pod sovjetsko grožnjo napada in da mora Nemčija zavzeti svoje mesto pri obrambi Evrope.

Z nemško ratifikacijo Schumanovega načrta se je število držav dvignilo na tri; pred časom sta svoje privoljenje dala francoski in holandski parlament. S tem vprašanjem pa se peča šest držav: Francija, Zahodna Nemčija, Italija, Belgija, Holandska in Luksemburg.

Mnogo pozornosti je te dni vzbudil ponovni pojav bivšega nemškega kanclerja Josepha Wirtha. Mož je dolga leta živel v zatišju. Sedaj pa se je nenkrat pojavil v politiki in pričel razgovore s predstavniki Vzhodne Nemčije in sovjetskimi zasedbenimi oblastmi o ustanovitvi enotne Nemčije. V političnih krogih menijo, da so sovjetske oblasti pridobile Wirtha za pogajanja z vzhodnonemškimi predstavniki o enotni «ljudski vladi» zato, da bi zavirala pristop zvezne republike k zahodnoevropski enotnosti. Poleg tega pa so skušale sovjetske oblasti z Wirthovim obiskom Berlina in z njegovimi razgovori s predstavniki Vzhodne Nemčije dvigniti v zvezni republiki čimveč prahu ravno pred ratifikacijo Schumanovega načrta.

Izvedeli smo, da je bivši nemški kancler Wirth javno naznanil svojo željo znova se posvetiti politiki in postati voditelj nemškega gibanja, ki bo naklonjeno združitvi obeh Nemčij na podlagi predlogov vzhodnonemške republike. Stari politik, ki je leta 1922 podpisal rapallsko pogodbo z Rusijo, je na neki tiskovni konferenci v zahodnem Berlinu dejal da se je v razgovoru s poveljnikom ruskih okupacijskih čet, generalom Čujkovim, prepričal, da Sovjetska zveza ne bo uporabila «veta» proti svobodnim volitvam, ki naj bi dovedle do nemške združitve. Ostro je grajal obnašanje zahodnih zaveznikov in Adenauerja, ki skuša «zavleči združitev». O Schumanovem načrtu pa je dejal, da predstavlja «za Nemčijo veliko nevarnost», tako nevarnost, kot jo predstavlja ponovna oborožitev Zahodne Nemčije.

Letalska nesreča v Angliji

Noben potnik ni preživel nesreče

LONDON, 11. - Danes okrog devetih so prepeljali v vas Llamberis v Carnarwonshireu trupla sedmih potnikov letala, ki se je ponesrečilo včeraj zvečer na galeški planoti, medtem ko je letelo iz Londona v Dublin. Druga skupina reševalcev skuša pripeljati v vas še nadaljnja štiri trupla. Med 23 ponesrečenci se jih je dalo prepoznati le enajst. Zogleneli ostanki letala so raztreseni stotine metrov na okrog, sam trup zrakoplova pa se je zaril štiri metre globoko. V bližini letala je najti vse mogoče predmete, med temi čeveljčke otrok, igrače in žensko ročno uro, ustavljeno ob 7. uri 12 minut, v času, ko je verjetno prišlo do katastrofe.

Zrakoplov je treščil na tla v močvirnatem svetu. Nihče izmed oseb, ki so se vozile na letalu, ni preživel nesreče. Poleg potnikov so izgubili življenje pilot, prvi oficir in pilot neke druge letalske družbe, ki je potoval po naključju v Dublin z ženo in otrokom.

ŽENEVA, 11. — Predsednik komisije za notranji promet v gospodarski komisiji za Evropo je danes na tiskovni konferenci izjavil, da bodo pripravljalna dela za graditev predora pod Mont Blancom začeli še letos. Ta dela bodo trajala štiri ali pet let.

Preiskave v egiptovskih vaseh

Washington demantira vest, po kateri naj bi ameriško poslaništvo priporočalo Sudancem egiptovskega kralja

KAIRO, 11. — Zaradi ponavljajočih se napadov na angleške avtomobile na cesti Kairo - Ismailija je danes štiristo mož drugega angleškega bataljona iz regimenta padalcev danes dopoldne prečkalo sladkovodni prekop in obkolilo na drugi strani dve majhni vasici. Padalce je spremljalo tudi nekaj agentov angleške policije. Vojaštvo je spravilo na polje vse vaščane in preiskalo vse hiše in koče v vasi. Toda rezultat preiskave je bil dokaj skromen: najdeni sta bili dve bombi, nekaj nabojev za avtomatično orožje in zavitek protiangleških letakov, pisanih v arabščini.

Iz Washingtona je bila uradno zanikana vest, po kateri naj bi poslanik Združenih držav v Kairu priporočal priznanje Faruka kot »sudanskega kralja. Isto poročilo poudarja delikatnost sudanskega vprašanja, o katerem poslanik ne more dajati nikakršnih odločilnih izjav ter ima le nalogo obveščati svojo vlado o političnih in pravnih okoliščinah v njegovem delokrogu.

V Pam Mun Jomu nič novega

PAN MUN JOM, 11. — Na današnji 40 minut trajajoči seji pododbora za sklepanje o tretji točki sporeda o nadzorstvu nad premirjem so se sporazumeli, da bodo z njo nadaljevali jutri ob 11. Na današnji seji so brez vsakega uspeha ponovno razpravljali o spornem vprašanju glede graditve letališč. Ker je general Nam Il 2. decembra dejal, da je korejska vojska skušala obnoviti svoja letališča, in ker je general Sieh Fand dejal o zavezniški obtožbi, češ da skušajo Severnokorejci med premirjem obnoviti svoja letališča, da je ta obtožba čisto navadno podtikanje — je general Turner na današnji seji pozval generala Sieh Fanga, naj omenjeni dve izjavi spravi v sklad.

Po sestanku je general Turner o tem obvestil novinarje. Dejal je, da so mu nasprotniki odgovorili, da dela propagando. «Ker se vsa nasprotna gledanja nanašajo samo na vprašanja letališč, moramo v tem pogledu imeti točen predlog. Dejal sem generalu Sieh Fangu — je dejal Turner — da bomo pri pogajanjih slabo napredovali, dokler nam tega točnega predloga ne bodo nudili».

Na dopoldanski seji pododbora za izmenjavo vojnih ujetnikov ni bilo nič novega. O razgovorih je zavezniški admiral Lybby dejal, da skušajo Severnokorejce in Kitajce pripraviti do tega, da bi pojasnili svoj nenaden preokret do načela o svobodni izbiri; kako oni opravičujejo to spremembo in zakaj zanikujejo to načelo. Zavezniški glasnik general Nuckols pa je novinarjem dejal, da skuša zavezniška delegacija uveljaviti osnovno načelo o svobodi poedinca nad suženjstvom.

KLJUB NAPOROM IN JUNAŠTVU POVELJNIKA CARLSENA

„Enterprise" 107 m pod vodno gladino

Za izginulo trgovsko ladjo „Pennsylvanio" in 45 osebami posadke še vedno nikakih sledov

LONDON, 11. — Ogromna množica ljudi je danes dopoldne sprejela kapitana potopljene ladje «Enterprise» in k marja Dancyja, ki sta se izkrcala v Falmouthu. Junak dneva Carlsen je po dolgem objel zopet svoje starše, ki so pred petimi dnevi z letalom pripotovali iz Kopenhagna. Po slavnostnem sprejemu je kapitan Carlsen priredil tiskovno konferenco, na kateri je med drugim izjavil: «Štel sem si v dolžnost, rešiti ladjo in prispevati vsakršno žrtev, da bi jo privedel na varno. Ukrenil sem vse, kar je bilo v moji moči, vendar katastrofe nisem mogel preprečiti».

Kljub vsem naporom in junaštvu kapitana Carlsena, da bi rešil «Flying Enterprise», leži sedaj ladja 107 metrov globoko kakih 72 km jugovzhodno od Falmoutha. Požrtvovalnemu pomorščaku je bilo podeljeno odlikovanje za «vredno službo», ki predstavlja sen vseh mornarjev.

Predno bo odpotoval iz Falmoutha v London, odkoder namerava v ponedeljek odleteti v Združene države, bo moral komandant «Enterprise» urediti še številne formalnosti. V uradu nekega advokata v Falmouthu je danes predložil svoje «pomorsko poročilo», v katerem so opisane okoliščine, ki so dovedle do potopitve ladje.

Iz Seattle poročajo medtem, da številna letala in ladje križarijo nad in po razburkanem Oceanu ter iščejo posadko izginulega ameriškega trgovskega parnika «Pennsylvania». Za 45 osebami, ki so zapustile ladjo, doslej še niso našli sledu. Trgovska ladja «Cygnet III» je sicer javila včeraj, da je s pomočjo radarja ugotovila nekakšne ostanke na morju v oddaljenosti 16 milj in zboljšanje vremena je danes omogočilo koncentracijo letal na onem kraju, to je okrog 465 milj severozapadno od otoka Vancouver. Toda po zadnjih poročilih je bilo ugotovljeno, da se na radarsko ugotovitev «Cygnet III» ni mogoče zanesti, ker je v istem času plula na označenem mestu neka japonska ladja ki so jo bržkone v nevihti zamenjali za «Pennsylvanio».

LONDON, 11. — Velika Britanija je danes zavrnila zadnjo iransko noto, ki obtožuje Anglijo vmešavanja v perzijske notranje zadeve. Perzijski šah je danes popoldne sprejel angleškega poslanika v Teheranu, o čemer niso objavili nobenega uradnega poročila.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 16.30: «V napad», Van Johnson.
Excelsior. 16.00: «Avanturistka», Greer Carson.
Nazionale. 15.30: «Cyrano de Bergerac», Jose Ferrer.
Fenice. 16.30: «Tolpa v treh državah», S. Cochran in V. Grey.
Filodrammatico. 16.00: «Sijajen zločinec», R. Ryan, C. Trevor.
Arcobaleno. 15.30: «Prebudil sem se, gospa», J. Cotten in Young.
Astra Rojan. 16.30: «Sončna pomlad», J. Mac Donald.
Alabarda. 16.00 «Ana Karenina», Greta Garbo.
Armonia. 15.30: «Kavalirji časti», W. Bendix.
Ariston. 16.00: «Nočem te izgubiti», B. Stanwyck.
Aurora. 15.30 «Besede in glasba» June Allyson Gene Kelly.
Garibaldi. 15.00 «Veliki sovražnik», Nelson Eddy in V. Bruce.
Ideale. 15.30: «Zastava bo še plapolala», E. Flynn in Sheridan.
Impero 16.00: «Manekinka», Lana Turner in Ray Milland.
Italia. 16.00: «Naši prihajajo», W. Chiari in Franca Marzi.
Kino ob morju. 16.00: «Orkan», John Hall in D. Lamour.
Moderno. 16.00: «Bahavi potepuh» Miskey Roodny in P. O'Brien.
Savona. 15.00: «Razkošno potovanje», G. Brent.
Viale. 16.00: «Lorenzaccio», Ana Marija Ferrero in Albertacci.
Vittorio Veneto. 15.15: «Ziegfield Follies», F. Astaire.
Azzurro. 15.00: «Trije mušketirji»
Belvedere. 16.00: «Puščavski orel»
Marconi. 14.30: «Počitnice v Mehiki», W. Pidgeon in I. Iturbi.
Massimo. 15.00: «Filipinski gverilci», Tyrone Power.
Novo Cine. 16.00: «Presneta revščina!», Croccolo in N. Riva.
Odeon. 16.00: «Žene brez imena», Simone Simon in Vivi Gioi. Mladoletnim prepovedano!
Radio. 16.00: «Krinka Borgijev», P. Goddard in John Lundt.
Vittoria. 16.00: «Pri zlatem konjičku», B. Grable in Haymes.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

SOBOTA, 12. januarja 1952

Poročila ob 7.00, 13.30, 19.30, 23.05. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Lahka glasba — objave. 14.00 Iz slovenskih oper. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Lahka glasba slovenskih skladateljev. 15.00 Zaključek opoldanske oddaje. 18.00 Dve uverturi. 18.15 Skoz svet in čas. 18.30 Zmerni ritmi. 19.00 Narodne pesmi slovanskih skladateljev. 21.00 S strani slovenske književnosti: Murn — Župančič. 21.30 Domači zvoki. 22.00 Igra orkester. Petralia. 22.30 Plesna glasba. 23.10 Glasba za lahko noč.

TRST II.

7.15 Poročila. 7.30 Jutranja glasba in koledar. 11.30 Pesmi in melodije iz revij. 12.00 Obljube in dejstva. 12.15 Za vsakega nekaj. 12.45 Poročila. 13.00 Lahki kvintet in pevski duet. 13.30 Lahki orkestri. 14.00 Poročila. 14.15 Dnevni pregled tiska. 14.28 Čitanje večernega sporeda. 17.30 Plesna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Dvorak: Simfonija št. 5. v e-molu. 19.00 Pogovor z ženo. 19.15 Operna glasba. 19.45 Poročila. 20.00 Komentar vojnega položaja na Korej. 20.10 Pestra glasba. 20.30 Športna kronika. 20.40 Vesela glasba. 21.00 Koncert komornega zbora Skrjanček. 21.00 Čajkovski: Serenada v C-duru. 21.50 Lahki orkestri. 22.30 Ples konec tedna. 23.15

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 12.15 Znane pesmi. 13.30 Nekaj opoldanske glasbe. 14.25 Franco Russo in njegov orkester. 14.45 Kdo je na odru? 19.20 Tangi. 19.40 Gospodarske zanimivosti. 19.50 Kratke športne vesti. 21.15 Rdeče in črno — variete. 22.15 Odlomki iz Verdijeve opere «Rigoletto».

SLOVENIJA

12.00 Novosti iz arhiva plošč za ljubitelje operne glasbe. 12.30 Napoved časa in poročila. 12.40 Zabavna glasba. 13.00 Iz del velikih mojstrov. 14.00 Iz kulturnega življenja na Primorskem. 14.10 Popularne filmske melodije. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.00 Če želite biti kritik... 17.10 Igra orkester Percy Faith. 17.40 Lahka slovenska orkestralna glasba. 18.30 Igra Vaški kvintet, pojeta Božo in Miško. 19.40 Zabavna glasba. 20.15 Na harmoniko igra Milan Stante. 21.00 Iz operetnega sveta. 22.00 Poročila. 22.20 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana.

ŠPORTNI DNEVNIK

BOKS:

Partizan - Severna Italija 11:9

BUSTO ARSIZIO, 11. — V mestnem gledališču je bil danes zvečer boksarski dvoboj Partizan - Severna Italija: končal se je z jugoslovansko zmago 11-9.

Pred številnim občinstvom so boksarji obeh moštev prikazali dobre borbe negotove do konca. Med Italijani sta ugajala Garbelli in Vescovi, pri gostih predvsem Sovljanski in Rakič. Organizacija dobra. Rezultati: muša kategorija: Paljič je premagal na točke v treh rundah Spana; petelinja: Radanov - Marni neodločeno; lahka: Garbelli - Lekovič na točke; Rakič-Callone na točke; lahki welter: Sovljanski - Zopello na točke; welter: Vescovi - Surič na točke; težki welter: Pavlič - Scodellaro k. o.; srednja: Miloševič-Idi na točke; težka: Luise - Dudaš po zdravnikovi intervenciji.

Današnji uspeh je brez dvoma še večji kot neodločen rezultat proti Liguriji pred dvema dnevoma.

* * *

KINGSTON, 11. — Artur Wint bo kapetan lahkoatletske reprezentance Jamaike. V olimpijskem moštvu bodo med drugimi tudi George Rhoden in Herb Mc Kinley.

Nedeljski nogomet ZDTV

Program šestega kola nogometnih tekem turnirja ZDTV: Polet - Aurora, igrišče «Prvi maj» ob 12.30; Inter - Sv. Ana, igrišče «Prvi maj» ob 14.30; Zarja - Studenti, igrišče na Opčinah ob 14.30.

Tako mi mislimo:

Bologna - Udinese	1
Como - Lucchese	1
Inter - Padova	1
Lazio - Spal	1 x
Napoli - Fiorentina	1
Novara - Juventus	2 x 1
Palermo - Milan	1 x 2
Pro Patria - Sampdoria	1
Torino - Legnano	1
Triestina - Atalanta	1 x
Catania - Roma	2 1
Marzotto - Piombino	1 x
Vicenza - Brescia	2
Pisa - Stabia	1 x
Livorno - Verona	1

ZAČETEK PREDOLIMPIJSKEGA IZPITA

Neznana Švicarka prva v slalomu

Moški zaradi izredno slabega vremena niso nastopili - Avstrijke razočarale

GRINDELVALD (Švica), 11. — Mlada, praktično neznana švicarska tekmovalka je zmagala danes na specialnem slalomu v okviru velikega predolimpijskega tekmovanja v Grindelvaldu, ki naj bi bilo nekak barometer uspehov v nadaljevanju sezone. Pod močnim dežjem je 22-letna Madeleine Berthod porazila 73 nasprotnic iz 13 držav. Kolektivni uspeh se je nasmehnil Američankam, ki so zasedle z Andreo Mead in z Jeanette Burr drugo in peto mesto. Razočarane in poražene Nemke, Avstrijske in Francozinje favoriti današnje tekme. Omeniti je treba majhno razliko med prvo sedmorico (2.4 sekunde).

Berthod je prevozila progo v času 44.6, drugič 43.1. Vrstni red ostalih: 2. Andrea Lawrence Mead (ZDA); 3. Borghild Niskin (Norveška); 4. Celina Seghi (Italija); 5. Jeannette Burr (ZDA); 6. Ossi Reichter (Nemčija); 7. Hannelore Zueckert (Avstrija).

Svetovna prvakinja, Avstrijka Trude Beiser-Jochum je dosegla tretji najboljši čas (88.5), a je bila diskvalificirana, ker je zgrešila vrata.

Proga je bila dolga 500 metrov, imela je 28 vrat in 160 metrov višinske razlike. Danes bi moral biti na sporedi smuk, a je dež pomešan s snegom, prisilil prireditelje, da so spremenili program. V Wengenu, v bližini Grindelvalda, kjer bi danes morali smučarji 13 držav voziti smuk, so zaradi slabega vremena počivali.

Ako bo jutri vreme lepo, bodo tekmovali v Wengenu in Grindelvaldu v smuku in veleslalomu. Na obeh prireditvah nastopajo tekmovalci Avstrije, Argentine, Nemčije, Francije, Velike Britanije, Nove Zelandije, Norveške, Švedske, Španije, Švice, Italije in ZDA.

Agencijska poročila ne omenjajo jugoslovanskih tekmovalk, ki so jih včeraj imenovali kot sigurne udeleženke.

Bo prišlo do nogometne tekme ZDA - Škotska?

LONDON, 11. — Ameriško nogometno moštvo, ki je leta 1950 nepričakovano premagalo na svetovnem prvenstvu Veliko Britanijo, bo igralo verjetno 30. aprila proti Škotski v Hampden Parku v Glasgowu. Čeprav še ni prišel služben pristanek ameriške federacije, je vendar v Škotski že sedaj veliko navdušenje za to tekmo.

* * *

INNSBRUCK, 11. — Bivši avstrijski smučarski prvak Friedl Pfeiffer je bil imenovan za drugega trenerja avstrijskega olimpijskega moštva. Pred vojno je Pfeiffer bil trener nemške reprezentance. Ukvarjal se bo predvsem z alpskimi vozači, Fred Roesner pa bo skrbel za specialiste v nordijskih disciplinah.

Jugoslovanski športniki na olimpijskih igrah

(Za «Primorski dnevnik»)

Izgledi nogometašev

Tudi na prihodnji olimpiadi imajo izmed jugoslovanskih športnikov največ izgleda nogometaši. Borili se bodo za eno od prvih treh mest v skupnem plasmanu.

Jugoslovanski nogomet je zelo napredoval po drugi svetovni vojni. Dosežene so bile mnoge velike zmage. Dva največja uspeha jugoslovanskega povojnega nogometa so dve neodločeni tekmi z Anglijo v Londonu 2:2 in z Italijo v Milanu 0:0. Jugoslovansko moštvo je bilo prvo, ki se je čez kanal vrnilo neporaženo. Jugoslovanski nogometaši so se maščevali za poraz v Londonu kar dvakrat: leta 1950 so premagali Švede v Stockholmu z 2:1, v Beogradu pa leto pozneje z istim rezultatom.

Po dosedanjih prijavah bo nogometni turnir v Helsinkih zelo močan. Sodelovala bo Sovjetska zveza, Madžarska, Češkoslovaška, Švedska, Danska, amaterska reprezentanca Velike Britanije in še nekaj drugih vidnih moštev. Zaradi velikega števila udeležencev bodo odigrali tudi eliminacijski turnir da bi tako v zaključno tekmovanje prišlo le 16 moštev.

Trije naši upi v lahki atletiki

Največ je po drugi svetovni vojni napredovala lahka atletika. Mnogo je dokazov za to, morda najboljši meddržavna tekma Velika Britanija-Jugoslavija, ki je bila letos poleti v Beogradu. Jugoslovani so na tem tekmovanju, ki je v vsakem pogledu uspelo, postavili sedem novih državnih rekordov in zgubili z minimalno razliko v točkah (102,5:89,5). Na tem tekmovanju je Donald Mc Bailey izenačil svetovni rekord na 100 metrov z rezultatom 10,2.

Od naših atletov imajo največ možnosti za dober plasman tekači na 3000 metrov z zaprekami (steeple-chase). Peter Segedin in Djuraškovič ter Danilo Zerjal v metu kladiva. To so naše nade, kakor tudi Ottenheimer v teku na 1500 metrov.

Segedin je v teku na 3000 metrov z zaprekami bil drugi na prvenstvu Evrope in dosegel odličen rezultat 9:01.0. Lestos je na tej progi zmagal desetkrat in bil samo enkrat poražen v Aleksandriji od svojega klubskega tovariša Djuraškoviča.

Andrija Ottenheimer je prejšnjo sezono bil jugoslovanski lahkoatlet številka 1. Na klasični progi 1500 metrov je dosegel odličen čas 3:47.0 in se uvrstil med olimpijske kandidate v tej disciplini. Tek na 1500 metrov bo vsekakor v središču zanimanja atletskega dela olimpijskih iger. Konkurenca je tako močna, da je vsaka prognoza izključena. Za Ottenheimerja bo velik uspeh, ako bi se kvalificiral za finale.

Z rezultatom 7.42 cm v skoku v daljino ima Brnad lepe izglede na dober plasman, kakor tudi mladi rekorder v skoku s palico Milakov (410 cm), posebno še ker se pričakuje da bo do olimpiade rekord še popravljen. Posebna upanja polagajo strokovnjaki še v Sabolovića na progi 400 metrov z zaprekami (v kolikor bi tekel na tej progi) ter v Mihaliča na 10.000 metrov. Pred zaključkom sezone je iznenadil z odličnim rezultatom v metu kladiva Danilo Žerjal, ki je obenem tudi rekorder v metu diska (51.61). Ako bi svojo formo obdržal in dosegel iste rezultate tudi v prihodnji sezoni, bo Zerjal igral na olimpiadi veliko vlogo.

Kaj pričakujemo od ostalih?

Vaterpolisti so v nedavnem turnirju v Italiji dosegli lepe uspehe. V tem športu so Jugoslovani dosegli visok mednarodni razred in imajo mnogo izgledov da zavzamejo v Helsinkih eno od vidnih mest.

Znatno se je napredovalo tudi v boksu. Naš najboljši boksar Pavle Sovljanski je bil član in kapetan evropske boksarske representance na matchu proti ZDA. Njegovi izgledi v Helsinkih so znatni kljub nepričakovanem knock-outu v Londonu ko je v začetku decembra izgubil proti mladoletnemu angleškemu prvaku. Poraz je bil za našega prvaka zelo koristen, saj se je zadnje čase imel za nepremagljivega; vsekakor bo pozitivno vplival nanj in pravilno usmeril njegove napore. Jugoslovanska boksarska ekipa bo predstavljala hudega nasprotnika vsem udeležencem. Rokoborci in dvigalci uteži odhajajo s skromnimi željami, prav tako tudi veslači in strelci. Košarkarji so mnogo napredovali, vendar bodo imeli zelo hudo konkurenco. Telovadna vrsta je bila pomlajena in bo za njo olimpiada le dobra šola.

Od jugoslovanskih športnikov lahko pričakujemo, da bodo v napetih tekmah dali vse svoje sposobnosti v borbi z najboljšimi predstavniki ostalih držav.

LJUBOMIR VUKADINOVIĆ

Z rezultatom 742 cm v skoku v daljino je BRNAD letos na drugem mestu evropske lestvice. Ako bi ohdržal ali celo poboljšal letošnjo formo bi bil v Helsinkih kandidat za vstop med prvo šestorico.

ODLOMKI IZ KNJIGE R. CARTIERA „TAJNOSTI DRUGE SVETOVNE VOJNE" 12.

Hitler je hotel biti nezmotljiv

V to zgodovino se je tako zatopil, da je izgubil pojem o resničnosti. Sam sebi je govoril: «Vedno sem bil vojak. Mojo kariero je moči razumeti le tedaj, če jo povežemo z vojaškim duhom». Rekel je tudi: «Najtežavnejša odločitev v mojem življenju je bila leta 1919, ko sem se, po dolgotrajnem boju s samim seboj, odločil zapustiti vojsko in postati politik». Brez dvoma je smešna ta trditev, ki jo je izrekel na konferenci z generali 22. avgusta 1939 in ki je zabeležena v dokumentu št. 798 P. S. sodišča v Nürnbergu. Hitler je šel v vojsko 1914. leta kakor na desetine milijonov ljudi in v veliki gneči je bil samo črv, čigar življenje je bilo odvisno od slučajne poti krogle ali granate. Nekaj časa je bil ordonans pri štabu nekega pešpolka in je res čudno, da nihče izmed oficirjev, s katerimi je imel opraviti, ni opazil pri njem sposobnosti, potrebne za poveljevanje desetini. Ko se je leta 1919 po demobilizaciji znašel na cesti, ga je sprejela v službo vojska. Postal je oficir za propagando. Ta položaj je bil dvorezen, skoraj dvoumen: tu je bil Hitler na pol vohun, na pol vojak, s pravico do hrane in naredniške sobice v kasarni 4. pešpolka v Münchenu. Vojske torej ni zapušal, ker v resnici nikoli ni bil vojak v pravem pomenu besede. Vendar njegova trditev, da ni nikoli nehal biti vojak, ni bila brez vsake podlage. To dokazuje dejstvo, da je marljivo proučeval ne samo stvari, ki jih mora poznati vsak vojak, marveč vse, kar naj ve vrhovni poveljnik.

Tehnično znanje (glede oborožitve, organizacije itd.) kakor tudi poznavanje problemov avtomobilistike si je pridobil z izrednim darom za opazovanje, svoja strateška načela pa po Keitlovem mnenju, s proučevanjem del Schlieffena, Moltkeja, Clausewitza in velikih zgodovinskih pohodov, zlasti bitk Friderika II.

Hitler je poučen primer. S tem, da je izpodrinil izkušene generale, ki so živeli dlje kakor bi človek pričakoval pod vplivom svojega poraza leta 1918, je ta amater vnesel v vojno znanost marsikaj novega. Med prvimi je spoznal prednost ofenzivnega značaja gibljivih trdnjav — tankov in letečega topništva — letal. Znova se je vrnil k načelu manevriranja, ki so ga bili okoreli možgani generalštabov izgubili izpred oči. Na več pravilnih in preprostih idejah je zgradil vrsto operacij, ki jih bo vojna zgodovina uvrstila med klasične: Poljska, Norveška, Francija, Balkan.

Potem pa je zaradi svojega čudaštva popolnoma izgubil občutek, kaj je mogoče in kaj ne. Izgubil je tudi pojem o udarnosti vojne sile, ki jo je bil ustvaril. Zato so ga ogromne sile sveta, ki jih je izzval, prebudil in združil, preplavile in uničile. Če opazujemo stvar z vojaškega stališča, je v svojih vojnah zagrešil velikanske napake. Vse te napake je moči razložiti tako, da se njegov duh ni mogel sprijazniti s porazom. Tak primer v zgodovini ni nič novega. Zadnji pred Hitlerjem je bil Napoleon.

Hitlerjeva vojaška strast je nujen element za razumevanje dogodkov. Ni se mogel izogniti vojni, ker je nosil v sebi zli vojaški talent. V njem, samo v njem je iskal življenjske radosti. Čutil se je rojenega za poveljevanje armadam. «Nisem gradil vojne sile zato, da je ne bi uporabil», je rekel. (Dokument št. 1918 P. S.) Sodil je v prekleto in najbrž večno živečo vrsto ljudi — rabljev sveta. Preklinjajo ga.

Kaj je mislil Hitler o sebi? Med nürnberškimi dokumenti so zapiski dveh Hitlerjevih govorov pred izbranimi generali njegove vojske. Prvega je govoril 22. aprila 1939 pred napadom na Poljsko (dokument št. 798 P. S.), a drugega 23. novembra istega leta pred pohodom v Francijo (dokument št. 798 P. S.).

V teh govorih se je Hitler izpovedal:

«V bistvu» — je rekel 22. aprila — «sloni vse na mojih ramah, vse je odvisno od mojega življenja. Najbrž ne bo nihče nikoli užival toliko zaupanja nemškega naroda, kakor ga uživam. Na svetu najbrž nikoli več ne bo človeka s takšno avtoriteto, kakršno imam jaz. Zato je moje življenje politični činitelj največjega pomena. In vendar me lahko vsak trenutek kak norec ali idiot ubije».

Drugi govor 23. novembra je bila prava pridiga. Hitlerja je popadla besnost. Ljudje, ki jim je govoril, mu niso zaupali. Zato je dokaj dolgo govoril o sebi in svojem geniju.

«Na tej konferenci» — je rekel v začetku — «vas hočem seznaniti s svojimi idejami in vam razložiti, kaj pravzaprav hočem.

Ko sem leta 1919 začel svojo politiko, je temeljilo moje globoko prepričanje o končnem uspehu na budnem opazovanju dogodkov in na proučevanju njihove medsebojne povezanosti. Zato nikoli nisem izgubil vere, čeprav sem doživljal neuspehe, ki niso bili redki. Previdnost je vselej izrekla odločilno besedo in zaradi nje sem uspel. Predvsem sem si bil popolnoma na jasnem o razvoju zgodovinskih dogodkov in to me je krepilo, da pred odločitvami nisem nikoli omahoval, pa naj so bile še tako daljnosežne. Vedno sem veroval, da bom dosegel svoj cilj.

Ko sem leta 1933 prevzel oblast, me je čakalo razdobje hudih bojev. Vse — od ljudskih množic do vojske — sem moral preobraziti. Hkrati sem si na vso moč prizadeval rešiti Nemčijo njenih spon. Zapustil sem Društvo narodov in odklonil sodelovanje na konferenci za razorožitev. To so bile težavne odločitve. Mnogi so tedaj prerokovali, da bodo zaradi tega Francozi znova zasedli Porenje, a zelo malo jih je bilo, ki so mi zaupali.

Potem sem se odločil za ponovno oborožitev Nemčije. Po tej odločitvi je bilo dvakrat toliko črnogledcev, ki so napovedovali katastrofo. Le redki ljudje pa so mi verjeli. Potlej sem znova vojaško postavil na noge Porenje — kar se je zdelo takrat nemogoče. In še vedno jih je bilo malo, ki so mi verjeli».

Našteval je dalje in ostro zaključil:

«Dokazoval sem, pa mi niso verjeli. In vendar sem imel prav». Prvo, do česar si je Hitler lastil pravico, je bila — nezmotljivost.

Nadaljeval je:

«Sreča za naše čase, da sem še živ in zdrav. In celo zelo skromno bi rad poudaril, kako važno je to: sem nenadomestljiv. Noben vojak, noben civilist me ne bi mogel nadomestiti. Zavedam se svoje bistroumnosti in odločnosti. Vojno bom končal z uničenjem sovražnika. Nobenega sporazuma ne bom sprejel. Udaril bom in ne bom kapituliral. Usoda rajha je odvisna od mene in samo od mene».

Bolj ko vse drugo kažejo Hitlerja v pravi luči besede: «Usoda rajha je odvisna od mene in samo od mene».

V svojih zveriženih, nazadnjaških možganih, polnih domišljavosti in veličavosti, je bil zmeraj prepričan o neogibnosti vojne med svetovnimi velesilami in o strasteh, s katerimi so druga drugi odrekale nadvlado nad svetom. Bil je trdno prepričan, da more samo on voditi Nemčijo skozi bodoče preizkušnje.

«Firer» — pripoveduje Goering — «je večkrat govoril o neogibni vojni med nacionalnim socializmom in boljševizmom. Včasih je priznal, da bo morda minilo mnogo let, preden bo prišlo do tega spopada, mislil je, da bo v mirnem času na miren način priboril Nemčiji bistvene koristi. Toda večkrat je ponavljal: ‚Do vojne mora priti, dokler še živim'».

Hitler je bil torej praznoveren. «Trdil je, da ni» — pripoveduje Keitel, — «a vedeli smo, na primer, da si je jemal k srcu star nemški pregovor: ‚Cesar so lotiš v petek, ne bo trajalo ves teden'. Še mnogo bolj pa je veroval v svoj horoskop. Zvezde in gube na njegovi dlani so se ujemale v tem, da bo doživel izreden, presenetljiv uspeh, da pa bo njegove življenjske poti nenadoma in prezgodaj konec. Iz tega je sklepal, da bo umrl mlad, in ta misel ga je preganjala».

Znano je, da so plačevali preroki v Nemčiji za svoje prerokbe krvav davek. Vedeževanje je bilo prepovedano, kdor pa se je s tem skrival ukvarjal, je moral v koncentracijska taborišča skupaj z zakrknjenimi zločinci, homoseksualci, komunisti in izobraženci. Vsi ti strogi ukrepi pa niso izbrisali iz Hitlerjevega spomina vpliva, ki ga je imel nanj njegov horoskop. Vedel je, da mu je čas, ko lahko uresniči svoje velikanske načrte, nenaprosno odmerjen.

(Nadaljevanje sledi)

Glavni urednik BRANKO BABIČ — Odg. urednik STANISLAV RENKO — UREDNIŠTVO ULICA MONTECCHI št. 6, III nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 502 — UPRAVA ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20 — Telefonska št. 73-38 — OGLASI: od 8.30 - 12 in od 15 - 18 — Tel. 73-38 — Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. — Za FLRJ: za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din. — Tiska Tržaški tiskarski zavod — Podruž. Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel 11-32, Koper, Ul. Battisti 301a-I. Tel. 70

NAROČNINA: Cona A: mesečna 350, četrtletna 900, polletna 1700, celoletna 3200 lir. Cona B: Izvod 6, mesečno 150 din. FLRJ: izvod 6, mesečno 130 din. Poštni tekoči račun za STO - ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska Ljubljana Tyrševa 34 - tel. 20-09, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90333-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. TRST.